

CAPUT III.

De Impedimentis Matrimonii.

978. *Impedimenta alia sunt impediencia, alia dirimentia.* — 979. *An Ecclesia possit constituere impedimenta dirimentia.* — 980. *Quis possit ea constituere. Dub. 1. An episcopi.* — 981. *Dub. 2. An impedimenta dirimentia apposita ab Ecclesia obligent infideles.*

Impedi-
menta im-
pedientia et
dirimentia.

978. - « Duplicis generis sunt impedi-
« menta: quaedam illicitum tantum, alia
« insuper irritum matrimonium reddunt.
« — Priora dicuntur *impediencia*, poste-
« riora *dirimentia* ».

Ecclesia
potest con-
stituere u-
traque.

979. - Non dubitant haeretici nostri
temporis posse Ecclesiam constituere im-
pedimenta matrimonium *impediencia*.

Negant tamen posse constituere *diri-
mentia*. — Sed concilium Tridentinum ¹
sic statuit: *Si quis dixerit, Ecclesiam non
potuisse constituere impedimenta matri-
monium dirimentia vel in iis constituen-
dis errasse, anathema sit* ^{a)}. — Nec obstat
dicere quod Ecclesia nequit invalida red-
dere sacramenta instituta a Christo Do-
mino, quando celebrantur cum debita
materia et forma. Nam resp. quod sacra-
mentum matrimonii subsistit in illius con-
tractu. Quare, etsi Ecclesia sacramentum
invalidare non possit; potest tamen ob

bonum commune spirituale (ratione cujus
supremam habet potestatem super popu-
lum christianum) invalidare *contractum*,
sine quo sacramentum minime conficitur.

980. - Hanc autem facultatem indicendi
impedimenta dirimentia, certum est habere
Summum Pontificem et *concilium gene-
rale* auctoritate illius confirmatum.

Sed dubitatur 1°. *An habeant illam
etiam episcopi ex potestate ordinaria in
suis dioecesibus?*

Attento jure naturae, affirmant San-
chez ², Pontius ³; item Sotus ^{a)}, Trullench,
Bonacina et alii, apud Salmant. ⁴. Ratio,
quia episcopi possunt in suis dioecesibus
quod Papa potest in Ecclesia universali,
nisi aliquid Pontifex sibi expresse reser-
vet ^{b)}; ut sentiunt Sotus ⁵, Pontius ^{c)}; Ca-
bassutius ⁶ cum Panormitano ^{d)} et Joanne
Andreae ^{e)}; ac Sanchez ⁷ cum Abulensi,
Aragon, Victoria, Covarruvias ^{e)}, Perez,

Episcopi
jure natu-
rae possent
constituere
dirimentia.

¹ Sess. 24, de Sacr. Matr., can. 4. — ² Lib. 7, disp. 1,
n. 9. — ³ Lib. 6, cap. 1, n. 12. — *Trull.*, lib. 7, cap. 9, dub. 1,
n. 4. — *Bonac.*, qu. 3, punct. 1, n. 4. — ⁴ Tr. 9, cap. 11, n. 8. —
⁵ De Just. et Jure, lib. 10, qu. 1, art. 3, ad 2. — ⁶ Theor.
juris, lib. 1, cap. 8, n. 6. — ⁷ Lib. 1, disp. 61, n. 3. — *Abul.*,

in *Matth.*, cap. 16, qu. 87, lit. d. — *Aragon*, in 2na 2^{ae}, qu. 88
art. 12, concl. 1. — *Victoria*, Relect. 7, de Matr., part. 1,
n. 7, arg. 4. — *Didacus Perez*, in *Ordinat. Castellae*, lib. 8,
tit. 15, leg. 5, paulo post princ.; et tit. 18, leg. 2, in verba
Estatutos contra ellos.

979. - ^{a)} Quin imo sola Ecclesia jus habet
constituendi impedimenta dirimentia pro ba-
ptizatis, ut constat ex damnatione propositio-
num 59 et 60 synodi Pistoriensis, in bulla *Au-
ctorem fidei*; constat pariter ex Syllabo, § 8,
prop. 68 et 69. Denique S. Poenit. die 1 Ju-
nii 1824 episcopo Vivariensi respondit va-
lida omnino esse christianorum conjugia inita
cum impedimentis civilibus irritantibus. Et
rationem hujus responsi eruit ex instructione
S. Off. ad episcopum Brexinonensem per
S. C. Concilii anno 1824 transmissa, nimirum:
matrimoniis fidelium quibus nullum obstat
canonicum impedimentum, suam quoad ma-
ritalem nexum inesse vim et valorem, qua-
liacumque tandem fuerint impedimenta a
saeculari potestate, Ecclesia non consulta nec
probante, perperam ac nulliter adjecta.

980. - ^{a)} Sotus, *loc. infra citand.*, habet
solum rationem adjectam et pro ea tantum a
Salmant. citatur.

^{b)} Vide tamen *lib. I, num. 191, v. Hanc
primam*, quomodo S. Doctor, a sexta editione
hanc rationem rejicit. Cfr etiam *Elenchum
2 Quaest. reformat.*, qu. 3.

^{c)} Pontius, *loc. cit.*, n. 12, id non habet.

^{d)} Panormitanus, *in cap.* In quibusdam,
n. 5, de poenis; Majolus, *lib. 5, cap. 51, n. 4*,
de dispensandi potestate hoc dicunt. Idemque
forte innuit Joannes Andreae, sed valde ob-
scure, *in cap.* Licet canon, *de elect.*, in 6°, n. 6.

^{e)} Covarruvias a Sanchez, *lib. 7, disp. 1*,
n. 9, citatur pro sententia quae negat praela-
tum Romano Pontifice inferiorem posse impe-
dimenta statuere. Et revera ita tenet Covar-
ruvias, *de Matr.*, part. 2, cap. 6, § 10, n. 30.

Hurtado^{f)}, Henriquez, Majolo^{d)}, Veracruz et aliis. Exceptis tamen iis quae pertinent ad statum universae Ecclesiae, prout est res fidei definire. — Negant vero Suarez¹⁾, Lugo²⁾, et Salmant.³⁾ cum Coninck, Diana^{g)}, Perez et Dicastillo; quia res maximi momenti non sunt decernendae nisi a suprema Sede.

Sed hoc
ipsis veti-
tum est.

Caeterum, ipsi Sanchez et Pontius fatentur quod, esto nulla sit lex prohibens episcopis indicare impedimenta dirimentia, id tamen vetitum est ex inveterata consuetudine. — Sed praeter hanc consuetudinem, refert Benedictus XIV⁴⁾, Urba-

num VIII suo decreto approbasse declarationem Sacrae Congregationis, ubi id expresse vetitum fuit; ac insuper Pontificem praecepisse ne in posterum hoc in dubium revocaretur.

981. - Dubitatur 2°. *An impedimenta dirimentia ab Ecclesia assignata obligent infideles?* — Resp. cum Sanchez^{a)}, et Salmant.⁵⁾, Becano^{a)}, Aversa^{a)}, etc., tantum obligare infideles viventes in locis Summo Pontifici temporaliter subjectis; cum ibi universaliter adstringantur legibus contractuum. Secus, si alibi degant.

Dirimen-
tia, ab Ec-
clesia statu-
ta, obligant
infideles in
solo statu
pontificio.

DUBIUM I.

Quae sint Impedimenta impedientia tantum.

982. *Quae reddant matrimonium illicitum.* I. Ecclesiae vetitum, scilicet prohibitio episcopi, etc. — 983. II. Tempus feriarum, quo prohibentur solemnitates, benedictio, etc. — 984. Dub. 1. *An tunc liceat consummare.* Dub. 2. *An liceat consummare ante benedictionem.* — 985. III. Catechismus. — IV. Crimen, scilicet incestus, raptus, uxoricidium, etc. — V. Sponsalia. — 986. VI. Votum castitatis aut religionis. Dub. 1. *An episcopus possit dispensare in voto castitatis emisso post matrimonium.* — 987. Dub. 2. *An in voto ante matrimonium, ad debitum petendum. An id possint Mendicantes.* Dub. 3. *An aliquando episcopi, etiam ad matrimonium contrahendum.* — 988. *Impedit etiam matrimonium:* 1. Clandestinitas. — 2. Omissio benedictionis. — 989. 3. Omissio denuntiationum. — 990. Dub. 1. *An peccet graviter parochus eas omittens, si aliunde sciat non esse impedimentum. Et quod dicitur de obligatione denuntiationum ante matrimonium, idem dicitur post illud. Quid, si una tantum denuntiatio omittatur.* — 991. Dub. 2. *An denuntiationes faciendae in ecclesia et in Missa.* Dub. 3. *In qua parochia debent fieri.* — 992. Dub. 4. *In quibus diebus festis. Et an aliquando possint fieri in diebus ferialibus.* — 993. *Quando sint repetendae.* — 994. *De obligatione denuntiandi impedimenta.* — 995. Dub. 1. *An teneatur denunciare impedimentum qui illud probare nequit.* — 996. Dub. 2. *An unus testis de impedimento impediatur matrimonium.* — 997. *Requisita ut talis testis impediatur.* — 998. Dub. 3. *An sufficiat unus testis, si sponsalia fuerint jurata.* — 999. *An fama impediatur matrimonium. Quid, si iudex privatam habuerit notitiam famae aut ipsius impedimenti.* — 1000. *An contrahens teneatur impedimentum fateri.* — 1001. *Quid debeat agere parochus cognito impedimento.* — 1002. Dub. 1. *An parochus teneatur impedire matrimonium, si ipse solus noverit impedimentum.* Dub. 2. *Quid, si Ordinarius solus sit impedimenti conscius.* — 1003. *Quis possit dispensare in denuntiationibus.* — 1004. *An episcopus, et ob quam causam.* — 1005. *Causae ob quas episcopus teneatur dispensare.* — 1006. *Causae ob quas non tenetur, sed potest dispensare.* — 1007. Dub. 1. *An possit dispensare vicarius generalis.* Dub. 2. *An aliquando parochus possit dispensare, aut saltem declarare.*

982. - « Resp. Praeter peccatum mortale et excommunicationem, sex potissimum reddunt matrimonium mortaliter illicitum, scilicet:

« 1. Ecclesiae vetitum, 2. nec non tempus feriarum,
« 3. Atque catechismus, 4. crimen,
« 5. sponsalia, 6. votum.

Henriquez, lib. 6, cap. 14, n. 7, lit. k; lib. 10, cap. 35, n. 2; lib. 12, cap. 3, n. 2, lit. n. - Veracruz, part. 2, art. 28, concl. 3, v. Ex ista. — ¹⁾ De Censur., disp. 7, sect. 4, n. 5, v. Quapropter. — ²⁾ Resp. moral., lib. 1, dub. 45. — ³⁾ Tr. 9,

cap. 11, n. 9. - Coninck, disp. 30, dub. 1, n. 8. - Mart. Perez, disp. 21, sect. 4, n. 7. - Dicast., disp. 7, dub. 1, n. 28. - Sanch., lib. 7, disp. 1, n. 9. - Pont. lib. 6, cap. 1, n. 12. — ⁴⁾ De Synodo, lib. 12, cap. 5, n. 10 et 11. — ⁵⁾ Tr. 9, cap. 11, n. 10.

f) Hurtadus non citatur a Sanchez.

g) Diana, part. 8, tr. 1, resol. 76, revera negat episcopum posse impedimenta statuere, « ex... consuetudine vim legis habente ».

981. - a) Sanchez, lib. 7, disp. 1, n. 3, non dicit infideles in statu pontificio commorantes,

de facto astrictos esse huiusmodi impedimentis; sed Pontificem, ut principem temporalem, posse eos astringere. — Idemque notandum venit de Becano, cap. 49, qu. 1, n. 2; et de Aversa, qu. 9, sect. 2, quamvis isti duo auctores a Salmant. citentur ut refert S. Alphonsus.

« Impediunt fieri, permittunt facta te-
« neri.

Vetitum,
quid.

« Dicitur I^o. VETITUM: id est prohibitio Ecclesiae, quae fit ab episcopo vel parochio, ob dubium impedimenti alicujus « vel inhabilitatis inter copulandos. Vide « Bonacina¹⁾. — [Et tunc sponsi contrahendo graviter peccarent; leviter tamen, si prohibitio sit ob venerationem alicujus festi. Salmant.²⁾].

Quid pro-
hibeatur
tempore fe-
riarum.

983. - « Dicitur II°. TEMPUS FERIARUM: « quod, secundum Tridentinum³⁾, incipit « nunc ab Adventu Domini usque ad Epi-
« phaniam inclusive; et a die Cinerum
« usque ad octavam Paschae inclusive. —
« Quo tempore non prohibetur ipse contra-
« ctus aut ejus consummatio; sed tantum
« nuptiarum solemnitates, ut est benedi-
« ctio nuptiarum, sollemnis sponsae in do-
« mum sponsi traductio, sollemniora con-
« vivia et tripudia, etc. ». [Sed haec non
sub gravi, nisi excessus sit magnus: imo,
si fiant moderate, nulla erit culpa, ut ait
Sanchez⁴⁾. — « Neque Tridentinum⁵⁾ pro-
« hibet matrimonium consummari ante
« benedictionem; sed tantum hortatur ne
« fiat^{a)}. Vide Bonacina⁶⁾, Sanchez⁷⁾, Co-
« ninck⁸⁾, Filiuiccium⁹⁾, Martinum Pe-
« rez¹⁰⁾ ».

Usus con-
jugii tempo-
re feriarum,
juxta alios,
illicitus.

984. - Dubitatur I^o. *An liceat consummare matrimonium tempore feriarum?* Negant D. Thomas^{a)}, Fagnanus¹¹⁾; item S. Antoninus et plures canonistae, apud Sanchez¹²⁾. — Et probant ex can. *Nec uxore*

¹⁾ De Matr., qu. 3, punct. 14, n. 1 et 2. — ²⁾ Tr. 9, cap. 13, n. 1. — ³⁾ Sess. 24, de reform. Matr., cap. 10. — ⁴⁾ Lib. 7, disp. 7, n. 18. — ⁵⁾ Loc. cit., cap. 1. — ⁶⁾ Qu. 3, punct. 14, n. 4. — ⁷⁾ Lib. 7, disp. 7. — ⁸⁾ Disp. 30, dub. 3, n. 36 et seq. — ⁹⁾ Tr. 10, part. 2, cap. 9, n. 268 et seqq. — ¹⁰⁾ Disp. 23, sect. 2. — ¹¹⁾ In cap. Capellanus, de feriis, num. 11. — S. Anton., part. 3, tit. 1, cap. 17, i. f. — ¹²⁾ Lib. 7, disp. 7, n. 21. — ¹³⁾ Loc. cit., n. 23. — ¹⁴⁾ Lib. 6, cap. 8, n. 9. — ¹⁵⁾ De Matr., cap. 81, v. In altero. — ¹⁶⁾ Notif. 80, n. 17. - Diana, Coord., tom. 2, tr. 6, resol. 102; cfr. Dianam ipsum, part. 3, tr. 4, resol. 266. - Croix, lib. 6, part. 3, n. 470. - Bonac., de Matr., qu. 3, punct. 14, n. 4. - Pignatelli, tom. 6, consult. 47, n. 16. - Perez, disp. 23, sect. 2, n. 2. - Fill., tr. 10, part. 2,

rem, [caus. 33], qu. 4, ubi eo tempore interdicitur uxoris traductio. Ex quo inferunt interdici etiam usum conjugii, quia propter hunc traductio prohibetur.

Sed verius affirmant Sanchez¹³⁾, Pontius¹⁴⁾, Bellarminus¹⁵⁾; et fuse noster Summus Pontifex Benedictus XIV¹⁶⁾ cum Diana, Croix, Bonacina, Pignatello, Perez, Filiuiccio, Monacelli et aliis. Idque confirmat ex quadam declaratione S. Congregationis, edita die 10 Junii anno 1684, ubi dictum fuit permissam esse temporibus vetitis traditionem sponsae ad domum sponsi, modo fiat absque solemnitatibus. — Et ratio est, ut ait praefatus Benedictus, quia non sunt imponenda certa onera ubi manifesta lex non adest illa praescribens. Ad canones autem qui opponuntur, respondet idem Pontifex eos consilii esse, non praecepti. Hinc refert Van-Espen¹⁷⁾ reprehendentem canonistas qui, nimis addicti rigorosis antiquorum canonum expressionibus, in praecipuum reduxerunt quod potius erat consilii.

Verius, li-
citus.

Dubitatur 2°. *An liceat consummare matrimonium ante benedictionem sacerdotalem?*

Negant plures: quorum alii dicunt esse tantum veniale, ut Cajetanus, Sotus, Covarruvias, Ledesma, Henriquez, apud Bossium¹⁷⁾. — Alii tenent esse mortale, ut Concina¹⁸⁾; ac Paludanus, Gulielmus et Rosella, apud Escobar¹⁹⁾; et S. Antoninus^{c)}, qui putat conjuges toties peccare tunc

Consum-
matio ma-
trimonii an-
te benedi-
ctionem,
juxta alios,
illicita.

n. 269 et 271. - Monacel., Formular., tit. 8, form. 8, n. 2. — S. Congr. Conc., cfr. etiam Pallottini, v. Matrimonium, § 22, n. 14. — Bened. XIV, Notif. 80, n. 19. — Cajetan., Opusc. tom. 1, tr. 13, qu. 1; et Sum., v. Matrimonii usus, § Octavum. - Sotus, in 4, dist. 28, qu. unic., art. 2. - Covarr., de Matr., part. 2, cap. 7, § 2, num. 2. - Petr. Ledesma., qu. 45, art. 5, punct. 3, § Sed adhuc est dubium, concl. 2. - Henrig., lib. 11, cap. 5, n. 7; et cap. 16, n. 3. — ¹⁷⁾ De Matr. Contractu, cap. 9, n. 11. — ¹⁸⁾ Diss. 2, cap. 5, n. 16. — Palud., in 4, dist. 28, qu. 2, art. 1, concl. 6, num. 10. - Gulielm. Rhedon., Gloss. in Sum. S. Raym., lib. 4, tit. de Matr., § 14, not. a. - Rosell., v. Impedimentum I, n. 12. — ¹⁹⁾ Lib. 25, num. 638.

983. - a) Hortatur ne fiat cohabitatio in eadem domo ante benedictionem.

984. - a) S. Thomas, in 4, dist. 32, art. 5, sol. 4, loquitur de ipsa celebratione nuptiarum et de sponsae traditione.

b) Van-Espen, part. 2, tit. 13, cap. 2, n. 16, scribit: « Quidquid sit de hac sententia, attenda canonum antiquorum rigorosa expressione, hoc certum est, hodie, dictis tempori-

bus nequaquam vetitum esse actum matrimoniale, sed ad summum consilii esse iis temporibus abstinere ».

c) S. Antoninus, part. 3, tit. 1, cap. 17, i. f., dicit consummationem matrimonii tempore feriarum esse mortale; sed addit: « Tamen post primam copulam iterum cognoscendo non peccat mortaliter, nisi hoc faceret in contemptum Ecclesiae ordinantis ».

mortaliter quoties coeunt. Id probant ex pluribus canonibus quos affert Sanchez¹.

Probabilius tamen et communius dicunt nullum esse peccatum Navarrus², Pontius³, Laymann⁴, Salmant⁵, Viva⁶, Palaus⁷ cum Coninck et Ledesma^d; Escobar⁸ cum Villalobos, Ochagavia; Sanchez⁹ cum Palacios^e, Veracruz^e, Philiarcho, etc., Bossius¹⁰ cum Bellarmino, Barbosa^f, Gutierrez, Filiuccius, etc. Idemque docet Benedictus XIV¹¹. — Probatur 1° ex can. *Nostrates*, [caus.] 30, qu. 5, ubi expresse dicitur id nullum esse peccatum his verbis: *Sicque demum benedictionem et velamen coeleste suscipiunt... Peccatum autem esse, si haec cuncta in nuptiali foedere non interveniant, non dicimus.* — Probatur 2° ex Tridentino¹², ubi: *Praeterea eadem S. Synodus hortatur ut conjuges, ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent.* Per *6° hortatur* clare denotat concilium id esse consilii, non praecepti. Et idem habetur ex Rituali Romano¹³; ibi: *Moneat parochus conjuges ut ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consumment.* Cuique patet monitionem non importare praeceptum.

Conveniunt tamen omnes quod omissio

¹ Lib. 3, disp. 12, n. 1. — ² Man., cap. 22, n. 83. — ³ Lib. 5, cap. 2, n. 3. — ⁴ Lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 12. — ⁵ Tr. 9, cap. 8, n. 80. — ⁶ De Matr., qu. 4, art. 5, n. 6. — ⁷ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 5, n. 8. — ⁸ Coninck, disp. 27, n. 71. — ⁹ Lib. 25, n. 642 et 643. — ¹⁰ Villal., part. 1, tr. 13, diff. 24, n. 12. — ¹¹ Ochagav., tr. 3, qu. 5, n. 2. — ¹² Lib. 3, disp. 12, n. 7. — ¹³ Philiarcho, part. 2, lib. 4, cap. 19, v. *Quinto*. — ¹⁴ De Matr. Contractu, cap. 9, num. 12. —

^d) Petrus de Ledesma male citatur a Palaus; quamvis enim huic opinioni «aliqualem... probabilitatem» agnoscat; attamen sententiam, quae vult esse veniale, probabilior appellat.

^e) Veracruz, *Specul., part. 1, art. 12, concl. 2*, negat esse mortale (secluso contemptu); sicut et Palacios, *in 4, dist. 28, disp. ult., i. f.*, et pro hac opinione citantur a Sanchez; sed Veracruz negat posse excusari a veniali; Palacios vero plane innuit nullum esse peccatum, cum dicat esse tantum consilii.

^f) Barbosa, *de Offic. et Potest. episc., alleg. 32, n. 181; de Parocho, cap. 21, n. 97*, negat esse mortale; sed inter auctores quos citat, aliqui negant ullum esse peccatum; unde prudenter eum citavit Bossius dicens:

absoluta benedictionis non excusatur saltem a veniali. — Vide dicenda n. 988, v. *Secundum*.

985. — « Dicitur III°. CATECHISMUS. Quod « impedimentum contrahitur ab eo qui « respondet pro infante, quando supplementur caeremoniae post Baptismum collatum in necessitate ». — [Dicunt tamen Salmant. 14, *catechismum* esse illam professionem fidei, quae ante Baptismum fit nomine baptizandi. Sed hoc impedimentum probabilis est sublatum per Tridentinum; ut Salmant. 15 cum Palaus, etc. Et sic decisum a S. Congregatione refert Diana^a]. — « Sed videtur sublatum per « Tridentinum, secundum Sanchez, Fagundez^b, Coninck, Filiuccium^c, etc.: « qui ideo monent parochos, ut in libro « distinguant paternos catechismi a patris Baptismi. Vide Bonacina¹⁶.

« Dicitur IV°. CRIMEN, ut: 1°. Incestus « cum consanguinea conjugis in primo vel « secundo gradu, scienter admissus (qui « impedit matrimonium cum quacumque « alia persona: vide Perez¹⁷), vel cum propria matre vel filia. 2°. Raptus alienae « sponsae. 3°. Uxoriciidum. 4°. Presbytericiidum. 5°. Susceptio propriae prolis ex « Baptismo ad impediendam redditionem « debiti. 6°. Publica poenitentia, quamdiu « durat. 7°. Matrimonium cum moniali. —

*Bellarmin., ad Trid. sess. 24, de reform. Matr., cap. 1, n. 24, in Addit. - Gutierrez., de Matr., cap. 58, n. 3. - Fili., tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 184. — Notif. 80, n. 17, v. f. — Sess. 24, de reform. Matr., cap. 1. — De Sacr. Matr., v. *Moneat*. — Tr. 9, cap. 13, n. 3. — Loc. cit. - Palaus, tr. 28, disp. 4, punct. 2, § 1, num. 9. — Sanch., lib. 7, disp. 10, num. 12. — Coninck, disp. 80, dub. 3, n. 24. — Qu. 3, punct. 14, n. 6. — Disp. 28, sect. 5, n. 1. **

« Et tenere [neque esse mortale nec veniale] videtur etiam Barbosa ».

985. — ^a) Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 260*, hanc declarationem ex Pontio refert; ea tamen est de casu quo quis in suppletionem caeremoniarum praesens est infanti cui supplementur.

^b) Busenbaum utique citat Fagund., sed videtur esse mendum pro Reginaldo, qui revera hanc opinionem tenet, *lib. 31, n. 190*; et tota allegatio videtur desumi a Bonacina, qui citat Reginaldum, minime vero Fagundez.

^c) Filiuccius, *tr. 10, part. 2, cap. 9, n. 273*, scribit: « Probabile est adhuc permanere hujusmodi impedimentum; sunt tamen qui censeant esse sublatum per Trident. ». Et utriusque opinionis probationes affert.

Catechismus.

Sponsalia.

Votum simplex.

Crimen, ut impediens.

Episcopus potest dispensare in voto castitatis sequenti matrimonium consummatum.

« Verum haec per non usum sunt sublata: « ut Laymann¹ ex Navarro, Sanchez²; « Coninck³ ». [Sic etiam Concina⁴; et Salmant. 5 cum Sanchez et communi: — excepto voto, interdicto et sponsalibus. Episcopus autem tantum in interdicto potest dispensare^d. Salmant. 6].

« Dicitur V^o. SPONSALIA: si cum una « contracta et non dissoluta. — Coninck⁷, « Sanchez, Filiuccius, Bonacina⁸ ».

986. — « Dicitur VI°. VOTUM, scilicet « simplex sive castitatis, sive religionis, « sive non nubendi. — Vide Sanchez⁹, « Reginaldum¹⁰, Bonacina¹¹ ».

Notandum hic quod votum religionis aut castitatis *absolutum* non potest ab episcopo dispensari ante matrimonium. Secus, si fuerit *conditionale* aut *poenale*; ut dictum est *de Voto, Lib. III, n. 261*.

Sed dubitatur 1°. *An possit episcopus dispensare in voto castitatis, a conjugibus emisso post consummatum matrimonium?*

Resp. Affirmative cum S. Antonino^a, Palaus^b, Bonacina¹²; Sanchez¹³, et ibi Aragon, Manuele et Gutierrez; ac Sal-

¹ Lib. 5, tr. 10, part. 4, cap. 15, n. 2. — *Navar.*, Man., cap. 22, n. 74 et 85. — ² Lib. 7, disp. 17, n. 8. — ³ Disp. 30, dub. 3, n. 25. — ⁴ Diss. 3, cap. 3, n. 15. — ⁵ Tr. 9, cap. 13, n. 15. — *Sanch.*, loc. cit., n. 9. — ⁶ Loc. cit., n. 16. — ⁷ Loc. cit., n. 23. — *Sanch.*, lib. 7, disp. 6, n. 7. — *Fili.*, tr. 10, part. 2, cap. 9, n. 274. — ⁸ Qu. 3, punct. 14, n. 5. — ⁹ Lib. 7, disp. 11, n. 4 et 6. — ¹⁰ Lib. 31, n. 184. — ¹¹ Qu. 3, punct. 14, n. 7. — ¹² Qu. 3, punct. 15, n. 5. — ¹³ Lib. 8, disp. 11, n. 3 et seqq. — *Aragon*, in 2^{ae} 2^{ae}, qu. 88, art. 8, dub. ult. — *Man. Rodrig.*, Sum., part. 2, cap. 92, n. 6; cfr. etiam part. 1, cap. 241, n. 14. — *Gutierrez.*, Canon. Quaest., lib. 2, cap. 22, n. 49; de Matr., cap. 128, n. 7. — ¹⁴ Tr. 9, cap. 14, n. 13. — *Aversa*, qu. 19, sect. 3, v. *Communis tamen*. — *Cornejo*,

mant¹⁴, et ibi Aversa et Cornejo (contra Lopez et alios). Ratio, quia votum hoc non est omnimodae castitatis, cum nequeat obligare ad non reddendum debitum; nisi (bene advertit Sanchez¹⁵) emittatur ante consummationem, cum animo ingrediendi religionem. — Censent autem Salmant. 16, etiam vicarium generalem episcopi posse dispensare in hujusmodi voto, ex concessione generali quam ipse habet ad omnes casus episcopales.

In voto tamen castitatis conjugum de mutuo consensu emisso solus Papa dispensare valet; ut communiter docent Sanchez, Sporer^c, Anacletus^c, etc., apud Ferraris¹⁷.

987. — Dubitatur 2°. *An possit episcopus dispensare in voto castitatis emisso ante matrimonium ad petendum debitum?*

Negant Lessius^a; et Cajetanus^b, Silvester, Toletus ac Ledesma apud Sanchez¹⁸: nisi adsit necessitas, puta periculum incontinentiae.

Sed communius et valde probabiliter affirmant Sanchez¹⁹ cum S. Antonino, Soto^c, Valentia, Sa, Vega, Henriquez et

disp. 7, dub. ult., i. f. — *Ludov. Lopez*, Instruct. cons. part. 1, cap. 80, v. *Sed an modo*. — ¹⁵ Lib. 8, disp. 11, n. 4. — ¹⁶ Tr. 9, cap. 14, n. 13. — *Sanch.*, loc. cit., n. 10. — ¹⁷ V. *Debitum conjugale*, art. 2, n. 4. — *Silvest.*, v. *Dispensatio*, num. 15; v. *Debitum conjugale*, num. 11; v. *Matrimonium VII*, qu. 5, i. f.; v. *Votum IV*, qu. 4. — *Tolet.*, lib. 4, cap. 18, num. 2. — *Mart. Ledesma*, 2^a 4^a, qu. 55, art. 1, v. *Sed haesitabis*. — ¹⁸ Lib. 8, disp. 12, n. 2, (al., n. 1). — ¹⁹ Loc. cit., num. 4. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 1, cap. 22, § 2, i. f. — *Valent.*, disp. 10, qu. 5, punct. 5, i. f. — *Sa*, v. *Debitum conjugale*, n. 4. — *Vega*, Sum. nueva, part. 2, cap. 129, cas. 51, i. f.; et cas. 118, punct. 2. — *Henriq.*, lib. 12, cap. 2, n. 9, lit. s.

^d) Salmant. addunt etiam, n. 17, votum castitatis temporaneum aut conditionatum.

986. — ^a) S. Antoninus, *part. 3, tit. 1, cap. 22, § 2, i. f.*, hoc dicit de voto continentiae quoad debiti petitionem.

^b) Palaus, *tr. 28, disp. 4, punct. ult., § 1, n. 16*, ita docet, nempe episcopus posse dispensare ad debiti petitionem, in « impedimentis matrimonio supervenientibus... quaeque debiti petitionem interdicunt ».

^c) Sporer, *tr. 3, cap. 3, n. 69, 76 et 78*; Anacletus, *Jus can., lib. 4, Append. de dispensat., num. 561*, concordant quidem; sed concedunt episcopum dispensare posse quoad debiti petitionem ob urgentem necessitatem.

987. — ^a) Lessius, *lib. 2, cap. 40, n. 125*, videtur potius tenere secundam sententiam, dicendo episcopum eo casu posse dispensare ob incontinentiae periculum.

^b) Stephanus de Gaeta (hic enim jurisconsultus, non vero Thomas de Vio card. Cajetanus, citatur a Sanchez), *Repet. in cap. Ad limina, caus. 30, qu. 1, § 4, qu. 127, n. 350*, non loquitur de casu necessitatis, sed simpliciter dicit: « Videtur quod post contractum matrimonium Papa habeat habitare taliter votentes ut in dicto matrimonio remanere possint, non obstante tali voto... quod satis expedit pro exigendo debito conjugali per votentem, propter opiniones et stylum curiae Romanae ».

^c) Sotus, *in 4, dist. 37, art. 1, i. f., v. Quartum; et art. 2, v. Et per hoc resp.*, hanc utique sententiam tenet. Sed, *dist. 38, qu. 2, art. 1, v. Reddere etiam debet*, eam limitat ita ut in primam sententiam recidere videatur, scribens: « Potest tamen episcopus justa de causa, et si non pateat accessus ad Urbem vel alia urgenti, super illa petitione debiti

Nisi mutuo consensu emissum sit.

In voto antecedenti matrimonio, ad petendum debitum.

Valde probabiliter potest dispensare episcopus.

pluribus aliis. Item Elbel¹, Tamburinius², auctor libri *Istrua. per li novelli confess.*³; Barbosa⁴ cum Sayro, Gutierrez⁵ et Silvestro⁶ ex D. Thoma⁷; ac Concina⁸ cum Navarro⁹ et Henriquez¹⁰. — Ratio: tum quia lex reservationum est in aedificationem: esset autem in destructionem, si Pontifex vellet sibi reservare talem dispensationem, cum tanto periculo quod communiter adest. Tum quia (ut ait Sanchez) haec facultas dispensandi conceditur episcopis ex consuetudine, quae jurisdictionem praebet, ex cap. *Cum contingat, de foro compet.*

An autem in hoc voto possint dispensare confessarii Mendicantes? — Communiter affirmant Palaus⁶, Wigandt⁷; Sanchez⁸ cum Corduba, Veracruz, Palacios, Manuele et Henriquez; Contin. Tournely⁹ cum Suarez¹ et Laymann¹; ac Salmant.¹⁰ cum Gutierrez, Candido, Diana et Aversa⁸. — Et hoc virtute privilegiorum plurium Pontificum (quae referemus infra n. 1128), et signanter vi privilegii S. Pii V vivae vocis oraculo.

Id admittit etiam Pontius¹¹, quando votum castitatis est emissum ante matrimonium. Negat vero, si post matrimonium contractum; quia, ut ait (et idem dicunt Manuel et Vega, apud Sanchez¹²), privilegium S. Pii loquitur tantum de dispensatione voti emissi ante matrimonium. — Sed verius Sanchez¹³ et Sal-

mant.¹⁴ admittunt pariter de voto emissum post matrimonium. Quia, licet virtute privilegii S. Pii non possint regulares dispensare, possunt tamen virtute aliorum privilegiorum, vi quorum valent ipsi dispensare in omnibus votis in quibus episcopi dispensare possunt jure ordinario; ut procul dubio episcopi jure ordinario in eo voto dispensant, cum tale votum non sit omnimodae castitatis. Vide dicenda dicto n. 1128.

An autem regulares possint dispensare in impedimento affinitatis, in ordine ad petendum debitum? — Vide dicenda n. 1076, v. *Insuper.*

Dubatur 3°. An episcopus, urgente necessitate et periculo incontinentiae, possit dispensare in voto castitatis ad matrimonium contrahendum?

Resp. Affirmative (vide dicta Lib. III, de Voto, n. 258, v. *Not. II*). Et ita tenent Sanchez¹⁵ cum Suarez, Ledesma, etc.; item Salmant.¹⁶; et Lessius¹⁷ cum Navarro¹⁸, Soto¹⁹ et Silvestro²⁰: dummodo periculum sit in mora, et non sit facilis aditus ad Papam. — Caeterum, ante matrimonium, episcopus (excepto voto castitatis et sponsalibus cum altero initis) potest universe in aliis impedimentis impediens dispensare, sicut etiam in omnibus matrimonio supervenientibus. — Croix²¹; et Salmant.¹⁸ cum Palao, Bonacina, etc. Vide dicenda n. 1126.

Gutierrez, de Matr., cap. 123, n. 14. - *Candid.*, disquis. 27, dub. 21 et 22. - *Diana*, part. 3, tr. 2, resol. 14. - ¹¹ Lib. 8, cap. 10, num. 12. - *Man. Rodrig.*, locis cit. - *Vega*, Sum. nueva, part. 2, cap. 129, cas. 77. - ¹² Lib. 8, disp. 16, n. 5. - ¹³ Loc. cit. - ¹⁴ Tr. 9, cap. 14, n. 14. - ¹⁵ Decal., lib. 4, cap. 40, n. 34. - *Suar.*, de Relig., tr. 6, lib. 6, cap. 26, n. 9. - *Petr. Ledesm.*, Sum., part. 2, tract. 10, cap. 8, part. 3, v. *Dico 4.* - ¹⁶ Tr. 17, de Voto et Juram., cap. 3, n. 101. - ¹⁷ Lib. 2, cap. 40, n. 127. - ¹⁸ Tr. 9, cap. 14, n. 18; cfr. etiam cap. 13, n. 26. - *Palaus*, tr. 28, disp. 4, punct. ult., § 1, n. 16; cfr. etiam punct. 2, n. 5, 9, 12, 18 et 23. - *Bonac.*, qu. 3, punct. 15, n. 5.

Urgente necessitate episcopus dispensat in voto ad contrahendum.

In quibus impedimentis dispenset episcopus.

¹ De Matr., n. 71. - ² Decal., lib. 3, cap. 16, § 4, n. 43. - ³ Part. 2, cap. 15, n. 317. - ⁴ De Offic. et Potest. episc., alleg. 37, n. 9. - *Sayr.*, Clav., lib. 6, cap. 11, n. 53, v. f. - ⁵ Diss. 3, cap. 4, n. 8. - *Henriq.*, lib. 12, cap. 2, n. 9, lit. s. - *Sanch.*, lib. 8, disp. 12, n. 4. - ⁶ Tr. 28, disp. 4, punct. ult., § 1, n. 18. - ⁷ Tr. 16, n. 100, v. *Resp. 3.* - ⁸ Lib. 8, disp. 16, n. 3. - *Cordub.*, Sum., qu. 186, punct. 2. - *Veracr.*, part. 1, art. 15, paulo ante dub. 2. - *Palacios*, in 4, dist. 32, disp. 2, v. *Suf. fragatur communi.* - *Man. Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 241, n. 14; et Quaest. regul., tom. 1, qu. 63, art. 2. - *Henriq.*, lib. 12, cap. 2, n. 9, lit. z. - ⁹ De Dispensat. in specie, part. 1, cap. 17, art. 3, reg. 1. - ¹⁰ Tr. 9, cap. 14, n. 14. -

dispensare; imo debet ad cavendum periculum. — Et ita etiam Gutierrez, *Can. Quaest.*, lib. 1, cap. 23, num. 17, qui dicit episcopum posse dispensare « ex causa legitima... nempe propter periculum animae, aut ex mora, aut ex impossibilitate omnino adevendi Romam ». ^d) Silvester jam citatus est a S. Alphonso ex Sanchez pro prima sententia, quam revera tenet; quamvis a Barbosa hic citetur. — Item S. Thomas, *Quodlib. 3, qu. 7, art. 1, ad 1*, videtur tenere priorem sententiam, quae non nisi de auctoritate apostolica loquitur.

^e) Navarrus non citatur a Concina pro hac opinione.

^f) Suarez et Laymann citantur a Contin. Tournely pro alio casu.

^g) Aversa, *qu. 19, sect. 3, v. Potest insuper*, loquitur de sola affinitate, de qua tractant etiam ibid. Salmant.

^h) Navarrus, *Man., cap. 12, n. 59 et 76*; Sotus, *de Just. et Jure, lib. 1, qu. 7, art. 3*; Silvester, *v. Votum IV, qu. 4, non loquuntur de matrimonio contrahendo.*

ⁱ) Croix, seu rectius Busenbaum apud

988. - « Dixi in responsione: *potissimi*. Quia, praeter supra dicta, alia impedimenta numerantur:

« Primum est CLANDESTINITAS. Etsi enim valeat matrimonium clandestine contractum, ubi Tridentinum non est receptum, non licet tamen sub mortali. — Ubi autem Tridentinum est receptum, saltem quoad punctum matrimonii, est irritum: de quo sequenti Dubio.

« Secundum, OMISSIO BENEDICTIONIS. — Quia sine hac, etsi valide, illicite tamen contrahitur matrimonium, saltem primum: ut ex can. *Nostrates* et can. *Sponsus*, [caus. 30], qu. 5, docent Bonacina¹, Sanchez², Sà, Henriquez³, Filliucius⁴, etc. — Qui tamen concedunt « non esse mortale »: [Ut communiter docent Sanchez⁵, Bossius⁶, Mazzotta⁷ cum communi; et Escobar⁸ cum Soto, Sà, Hurtado, etc.] — « intellige, per se loquendo. « Nam per accidens, ratione praeepti particularis, scandalii vel contemptus (ut si omittant, nihili faciendo ac si esset res vana, vel vile ac puerile haberent ei se « subjicere), docet Perez⁷ posse^b) esse « mortale ».

« Dixi: *primum*. Nam secundae nuptiae « non benedicuntur, nisi primae non fuissent benedictae. — Quod si autem alter « conjugum sit viduus, alter vero primas « nuptias celebret, aut saltem nunquam « fuerit benedictus; etsi jure antiquo non « licuerit, nunc tamen quibusdam locis « consuetudo habet ut benedicantur: ut « vide Bonacina⁸. Et patet ex *Agenda*. « Debet autem fieri in templo a pro-

¹ Qu. 4, punct. 6, n. 2. - ² De Matr., lib. 7, disp. 82, n. 6. - *Sà*, v. *Matrimonium*, n. 6. - ³ Loc. cit., n. 6. - ⁴ De Contr. Matr., cap. 9, n. 7. - ⁵ Tr. 7, disp. 3, qu. 1, cap. 2, § 2, n. 3. - ⁶ Lib. 25, n. 649. - *Sotus*, in 4, dist. 28, qu. 1, art. 2. - *Sà*, loc. cit. - *Gasp. Hurtad.*, disp. 5, diff. 23, n. 83. - ⁷ Disp. 43, sect. 10, n. 4. - ⁸ Qu. 4, punct. 6, n. 4. - ⁹ Lib. 3, disp. 5, num. 7. - ¹⁰ Disp. 5, diff. 18, num. 59. —

Croix, lib. 6, part. 3, num. 818; cfr. tamen ipsum Croix, num. 471 et 841, ubi quaedam ex his habet.

988. - ^a) Henriquez et Sà male citantur a Busenbaum. Nam Henriquez, lib. 11, cap. 16, n. 2, scribit: « Benedictiones debent ex praeepto conc. Trid. sub mortali ante cohabitationem publicam suscipi in primis nuptiis »; sed n. 3, dicit peccare eum qui petit debitum ante benedictionem, « sed non gravius

« prio parcho: sine cujus licentia si quis « faciat, manet ipso facto suspensus, donec « absolvatur ab Ordinario parochi a quo « benedictio erat accipienda ».

989. - « Tertium, si contrahatur matrimonium *sine praevis* PROCLAMATIONIBUS. Sine quibus, etsi valeat, non licet tamen sub mortali; ut habet communis (quamquam Sanchez⁹ et Gaspar Hurtadus¹⁰ putent non esse mortale unam « omittere, quando certum est moraliter « nullum subesse impedimentum; sed contrarium docet^a) Perez¹¹ ex Coninck et « Pontio): nisi episcopus vel ejus vicarius « dispenset; ut patet ex Tridentino¹². — « Quod circa eas praecipit sequentia: « 1°. Ut fiant in ecclesia inter Missarum « solemniam. Possunt tamen etiam fieri in « oratorio vel juxta ecclesiam aliove loco, « confluente magno populo. 2°. Ut fiant a « proprio parcho, vel alio sacerdote, de « ejus licentia. 3°. Ut fiant in parochia « propria, et quidem utriusque contrahentis; « ut declaravit Congregatio. 4°. Ut fiant « tribus diebus festivis, non immediatis, « continuis tamen, id est, qui feriatis quidem diebus, nullo tamen festo, interpo-

« lentur. — Vide Bonacina¹³ ».

990. - Plura Dubia hic discutienda. Dubatur 1°. An peccet mortaliter parochus, si assistat matrimonio, omissis denuntiationibus sine dispensatione episcopi, quando jam per diligentiam certus factus fuerit nullum subesse impedimentum?

Negat Sotus, Machado et Ledesma, apud Sanchez¹⁴; quia (ut ajunt), cessante adaequate fine legis, cessat lex.

¹¹ Disp. 43, sect. 1, num. 7. - *Coninck*, disp. 27, dub. 5, n. 51. - *Pont.*, lib. 5, cap. 30, n. 3. - ¹² Sess. 24, de reform. Matr., cap. 1. - ¹³ Qu. 2, punct. 6, a. n. 6. - *Sotus*, in 4, dist. 28, qu. 1, art. 2, ad 1. - *Machad.*, lib. 4, part. 2, tr. 2, docum. 17, n. 2 (non cit. a Sanch.). - *Petr. Ledesm.*, qu. 45, artic. 5, punct. 3, dub. 1, concl. 1. - ¹⁴ Lib. 3, disp. 5, num. 5.

quam venialiter ». — Filliucius autem scribit; si benedictiones ex negligentia tantum omittantur, « probabile quidem est esse peccatum mortale... sunt tamen qui excusant a mortali ».

^b) Perez dicit posse esse mortale ratione praeepti particularis; ait vero: « Certum est, si ex contemptu omittantur [benedictiones], esse peccatum mortale ».

989. - ^a) Seclusa gravi et urgenti causa.

Verius
peccat le-
thaliter.

Sed communissime et verius affirmant Sanchez¹, Pontius², Bonacina³, Escobar⁴, Bossius⁵, Barbosa⁶, Roncaglia^{a)}, et Salmant.⁷ cum aliis pluribus. — Ratio: tum quia, esto per diligentiam parochus impleat finem Tridentini, transgreditur tamen diligentiae formam quam concilium praescribit: quod cum sit in re gravissima, non excusatur a mortali, nisi urgens adsit necessitas quae moram non patiatur. Tum quia alias non adaequate satisfi fini praecipit denuntiationum; nam diligentia parochi non satis supplet effectum denuntiationum ad impedienda mala quae alioquin evenire possunt: eo quod, neglectis denuntiationibus, si supervenit impedimentum, filii reputantur illegitimi, etiamsi contraheutes impedimentum ignoraverint (ut habetur ex cap. fin., § Si quis, de clandest. despons.): quando contra legitimi habiti fuissent, si praecessissent denuntiationes (ut in cap. Ex tenore, Qui filii sint legit.). Praeterea, in Tridentino,⁸ contrahentibus sine denuntiationibus admittitur spes de obtinenda dispensatione impedimenti, scilicet consanguinitatis vel affinitatis (non autem publicae honestatis; ut declaravit S. Congregatio apud Farinacium, prout refert Bossius⁹).

¹ Lib. 3, disp. 5, n. 6. — ² Lib. 5, cap. 30, n. 3. — ³ Qu. 2, punct. 6, n. 7. — ⁴ Lib. 25, n. 542. — ⁵ De Matr. Contr., cap. 8, num. 3. — ⁶ Alleg. 32, num. 2 et 4. — ⁷ Tract. 9, cap. 8, n. 77. — ⁸ Sess. 24, de reform. Matr., cap. 5. — ⁹ Farinac., Declar. in Trid., sess. 24, cap. 5. — ¹⁰ Loc. cit., n. 27. — ¹¹ Lib. 3, disp. 11, n. 3. — ¹² Lib. 10, cap. 4, n. 2. — ¹³ Tr. 9, cap. 8, n. 94. — ¹⁴ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 5, n. 6. — ¹⁵ Lib. 25, n. 612. — ¹⁶ Palaus, loc. cit. — ¹⁷ Trull., lib. 7, cap. 6, dub. 8, n. 4. — ¹⁸ Fill., tr. 10, part. 1, n. 183. — ¹⁹ De Matr. Contractu, cap. 8, n. 6 et 8. — ²⁰ Navar., Man.,

990. — ^{a)} Roncaglia, tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 1, resp. 1; « Volunt plures », inquit, non esse mortalem omissionem unius vel alterius denuntiationis, si moraliter sit certum non adesse impedimentum. Videtur tamen ipse praesentem sententiam tenere, eo quod affert poenas Tridentini contra transgressores, ut hic apud S. Alphonsum.

^{b)} Laymann, lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 11; Diana, part. 3, tr. 4, resol. 241, solum dicunt, faciendas esse denuntiationes post celebratum matrimonium, antequam consummetur, si ante celebrationem omissae sunt.

^{c)} Dicastillus, disp. 3, dub. 25, num. 224 et 228, omnino tenet eandem sententiam quam et ipse S. Alphonsus, nedum sit ei contrarius.

Hoc autem quod dicitur de denuntiationibus faciendis ante matrimonium, idem dicendum de obligatione eas faciendi post nuptias contractas ante consummationem. Ita recte docent Sanchez¹⁰, Pontius¹¹, Salmant.¹², Palaus¹³; Escobar¹⁴ cum Palaus, Trullench et Filliuccio; ac Bossius¹⁵ cum Navarro, Laymann^{b)}, Coninck, Bonacina, Reginaldo, Diana^{b)}, etc., contra Dicastillum^{c)}, Lopez^{d)} et Ledesma^{e)}. Quia concilium, juxta textum mox supra allatum, aequae praecipit fieri denuntiationes ante matrimonium, quam postea ante ejus consummationem. — Et bene addunt Pontius¹⁶ ac Palaus¹⁷, Bossius¹⁸; Sanchez¹⁹ cum Navarro et Manuele; ac Escobar²⁰ cum Coninck, Bonacina, Trullench et Leandro (contra Henriquez), conjuges consummantibus ante denuntiationes toties peccare graviter quoties copulantur; quia toties copulantur cum eodem periculo fornicationis. Unde oppositum mihi videtur dicendum, si ipsi certi essent nullum subesse impedimentum, quia violato jam praeecepto Tridentini per consummationem, illud amplius non urget.

An autem omittere unam denuntiationem sit mortale?

Pariter affirmant Pontius²¹; ac Palaus,

cap. 16, n. 38; et cap. 22, n. 70. — ^{Coninck}, disp. 27, n. 51. — ^{Bonac.}, qu. 2, punct. 6, n. 8. — ^{Regin.}, lib. 31, n. 287. — ¹⁶ Lib. 10, cap. 4, num. 2. — ¹⁷ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 5, n. 6. — ¹⁸ De Matr. Contr., cap. 8, n. 7. — ¹⁹ Lib. 3, disp. 11, n. 5. — ^{Navar.}, Man., cap. 16, n. 38. — ^{Man. Rodrig.}, Sum., part. 1, cap. 219, n. 1. — ²⁰ Lib. 25, n. 614 et 615. — ^{Coninck}, disp. 27, dub. 6, n. 58. — ^{Bonac.}, qu. 2, punct. 6, n. 9. — ^{Trull.}, lib. 7, cap. 6, dub. 8, n. 4. — ^{Leand.}, tr. 9, disp. 7, n. 70. — ^{Henriq.}, lib. 11, cap. 16, n. 1. — ²¹ Lib. 5, cap. 30, n. 3. — ^{Palaus}, loc. cit., punct. 13, § 3, n. 4.

^{a)} Ludovicus Lopez, Instr. consc., part. 1, cap. 87, v. Caeterum, contrarius quidem est doctrinae expositae, sed solum casu quo conjuges velint per breve tempus sic manere non publicato matrimonio, postea opportuno tempore illud manifestare volentes; si vero conjuges intentionem habeant ut tale matrimonium perpetuo aut per multum temporis maneat secretum, dicit usum matrimonii non carere culpa mortali.

^{e)} Petrus Ledesma, qu. 45, art. 5, punct. 3, post dub. 1, § Sed adhuc est dubium, negat esse mortale « quando ex parte contrahentium vel parochi fieret debita diligentia ad cognoscendum an interveniret aliquod impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, vel hujusmodi inter ipsos ».

Item quoad denuntiationes post contractum ante consummationem.

Omittere unam denuntiationem, probabiliter non lethale.

Secus, omittere duas.

Ubi et quando faciendae denuntiationes.

Coninck et Leander^{f)}, apud Escobar¹. — Sed probabiliter negant Sanchez², Bossius³; et Escobar⁴ cum Filliuccio, Barbosa, Gutierrez, Ledesma, Diana, Veracruz et Villalobos; quia respectu ad totum praeeceptum non videtur gravis materia^{h)}. — Imo Salmant.ⁱ⁾ cum Trullench^{j)}, Rebello^{k)} et aliis, putant nec esse mortale, si etiam duae denuntiationes omitterentur. Sed huic probabiliter contradicit Pater Concina⁴.

991. — Dubitatur 2°. An denuntiationes debeant fieri in ecclesia et inter Missarum solemnias?

Revera sic praescribitur in Tridentino⁵: et in Missa parochiali vel conventuali, arbitrio parochi, etiam contradicente capitulo; ut declaravit S. Congr. (Vide Zaccaria apud Croix⁶). — Sed probabiliter dicunt Sanchez⁷, Barbosa⁸ et Roncaglia⁹, posse etiam fieri in ecclesia tempore concionis vel processionis^{a)}. — Imo Wigandt¹⁰, Sanchez¹¹, Laymann¹², Barbosa¹³, Bossius¹⁴; et Escobar¹⁵ cum Filliuccio, Villalobos, Diana^{b)}, Trullench, etc. (contra^{c)} Pontium et Hurtadum, Leandrum et Possevinum), ajunt posse fieri extra ecclesiam in loco magni concursus;

^{Coninck}, disp. 27, dub. 5, n. 51. — ¹ Lib. 25, n. 549. — ² Lib. 3, disp. 5, n. 7. — ³ Lib. 25, n. 550. — ^{Fill.}, tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 173. — ^{Barbos.}, alleg. 32, n. 5. — ^{Gutierr.}, de Matr., cap. 57, n. 1, v. f. — ^{Petr. Ledesma}, qu. 45, art. 5, punct. 3, dub. 1, concl. 3. — ^{Diana}, part. 3, tr. 4, resol. 236. — ^{Veracr.}, Append. Specul., dub. 1, propos. 5. — ^{Villal.}, part. 1, tr. 13, diff. 24, n. 3. — ⁴ Diss. 2, cap. 5, n. 4. — ⁵ Sess. 24, de reform. Matr., cap. 1. — ⁶ Lib. 6, part. 3, n. 474. — ^{S. C. C.}, in una Novarien., die 8 Julii 1724, in Thesaur. Resol. — ⁷ Lib. 3, disp. 6, n. 10. — ⁸ Alleg. 32, n. 15. — ⁹ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ¹⁰ Tr. 16,

^{f)} Leander, loc. cit., qu. 47, hanc sententiam (quam videtur amplecti) aequae probabilem vocat.

^{g)} Bossius potius tenet primam sententiam; nam de Matr. Contr., cap. 8, num. 14, refert opinionem Pontii et addit: « Et non displicet haec opinio, suppositis iis quae dicta sunt supra n. 3 ».

^{h)} Fere omnes auctores citati pro hac secunda sententia, eam admittunt, modo moraliter certum sit nullum adesse impedimentum.

ⁱ⁾ Salmant., tr. 9, cap. 8, n. 78, quaerunt utrum mortale sit « unam vel alteram » denuntiationem praetermittere; et negant ut probabiliter, mortale esse « aliquam praetermittere denuntiationem », si moraliter constet non adesse impedimentum. Et pariter idem tenent, et sub eadem conditione, Trullench,

quia sic jam obtinetur finis concilii. Idque probabile videtur, saltem sine mortali; et si adsit aliqua causa, sine ulla culpa.

Notat autem Bossius¹⁶ cum Marchino^{d)}, quod tempore pestis, si nequeant fieri denuntiationes in ecclesia, et non possent induci sponsi ad matrimonium differendum: tunc episcopus potest, vel permittere ut fiant denuntiationes per vocem praecoris, aut per edicta loco publico affixa, et hoc in quocumque die; vel eas remittere, et ad id etiam tenetur, si urgeat necessitas (juxta dicenda n. 1005). — Quod si nequeat adiri episcopus, parochus bene potest (et justa urgente causa etiam tenetur) sponso conjungere, postquam sit certior factus, nullum subesse impedimentum.

Dubitatur 3°. In qua parochia debeant fieri denuntiationes?

Certum est faciendas esse in parochia utriusque contrahentis; ut dicunt communiter cum Busenbaum (n. 989), Sanchez¹⁷, Laymann¹⁸, Palaus¹⁹ et alii passim: quia sic fert consuetudo. — Excipiunt Laymann^{e)}, Bossius²⁰; et Salmant.²¹ cum Dicastillo, nisi parochiae essent valde propinquae.

Sed Dubium fit: Ubinam faciendae denuntiationes, si alter sponsorum de brevi

n. 96. — ¹¹ Loc. cit., n. 9. — ¹² Lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 10. — ¹³ In Trid., sess. 24, cap. 1, n. 24. — ¹⁴ De Matr. Contr., cap. 7, n. 13. — ¹⁵ Lib. 25, n. 558 et 559. — ^{Fill.}, tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 174. — ^{Villal.}, part. 1, tr. 13, diff. 24, n. 4. — ^{Trull.}, lib. 7, cap. 6, dub. 8, n. 7. — ^{Pont.}, lib. 5, cap. 30, n. 6. — ^{Gasp. Hurtad.}, disp. 5, diff. 18, n. 61. — ^{Leand.}, tr. 9, disp. 7, qu. 50. — ^{Possev.}, de Off. Curati, cap. 10, n. 10. — ^{De Matr. Contr.}, cap. 7, n. 99. — ¹⁸ Lib. 3, disp. 6, n. 4. — ¹⁹ Lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 10. — ²⁰ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 3, n. 2. — ²¹ Loc. cit., cap. 7, n. 18. — ²² Tr. 9, cap. 8, n. 72. — ^{Dicast.}, disp. 3, dub. 25, n. 218.

lib. 7, cap. 6, dub. 8, n. 3, et Rebullus, de Oblig., part. 2, lib. 2, qu. 7, n. 10.

991. — ^{a)} Et S. C. C. videtur huic opinioni assentiri, declarando faciendas esse denuntiationes in Missa, « sive alia hora magis a populo frequentata ». In una Sarzanen. 20 Sept. 1828, in Thesaur. Resolut.

^{b)} Diana, quamvis hic ab Escobar citetur, dumtaxat refert, part. 3, tr. 4, resol. 236, opinionem aliorum de hoc argumento.

^{c)} Hi nempe auctores, saltem Pontius, Hurtadus et Leander, negant posse fieri extra ecclesiam, nisi adsit consuetudo in contrarium.

^{d)} Marchinus a Bossio citatur non tamquam haec omnia teneat, sed uti tractans de his, de Peste, part. 6, cap. 3, num. 7 et seqq.

^{e)} Laymann, loc. cit., n. 10, de hac exceptione non loquitur.

Faciendae in parochia utriusque.

moratur in aliquo loco? — Pontius¹ putat sufficere si fiant in loco ubi ille actu degit. — Sed longe probabilis Sanchez², Coninck³, Barbosa⁴, Roncaglia⁵; et Escobar⁶ cum Gutierrez, Henriquez⁷, Reginaldo, Ochagavia, etc., ex declaratione S. Congregationis, dicunt, omnino fieri debere in parochia unde discessit; quia denuntiationes ideo fiunt ut impedimenta manifestentur, ac propterea oportet eas fieri ubi sponsi diutius sunt commorati⁸.

Et hic notandum, quod si alter sponsorum sit exterus, parochus non debet facere denuntiationes⁹ nisi postquam ipse per fidem authenticam probaverit statum liberum coram Ordinario; ut habetur ex instructione S. C. S. Officii (quae observatur apud Genettum⁷ et apud Pittonum⁹). — Et pluries declaravit S. Congregatio denuntiationes necessario faciendas in loco originis; ut refert Pater Zaccaria apud Croix².

Quoad vagos autem, Tridentinum⁹ praecipit parochis non assistere eorum matrimonii, nisi post diligentem inquisi-

tionem adhibitam, et nisi prius ab Ordinario licentiam assistendi obtinuerit¹⁰. — Hinc recte ait Roncaglia¹⁰ quod graviter peccaret parochus si tale praeceptum non servaret: esto alioquin matrimonium esset validum, cum concilium nullam irritantem clausulam apposuerit. — Vide alia dicenda circa vagos, n. 1089.

992. - Dubitatur⁴⁰. *In quibus diebus possint fieri denuntiationes?*

In Tridentino¹¹ praescribitur ut fiant *tribus continuis diebus festivis*. — Praxis fert, prout ait Roncaglia¹¹), ut denuntiationes fiant tribus diebus festivis *continuis*, ita tamen ut non intercedant alii dies festivi: sed non immediatis (nempe tribus festis Paschatis), ut sentiunt ipse Roncaglia et Barbosa¹², Sanchez¹³, Pontius¹⁴ et alii; quia tempore tam brevi non satis obtineretur finis concilii. — At probabiliter dicunt Salmant.¹⁵ cum Trullench, Hurtado, Reginaldo¹⁶), Leandro, etc., posse fieri etiam in tribus festis *immediatis*; quia in concilio dicitur *continuis diebus festivis*, nec ibi excipitur quod non sint immediati.

Faciendae
tribus festis
continuis.

¹ Lib. 5, cap. 30, n. 5. — ² Lib. 3, disp. 6, n. 6. — ³ Disp. 27, n. 46 et 50. — ⁴ Alleg. 32, n. 11. — ⁵ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 1, resp. 3. — ⁶ Lib. 25, n. 566. — ⁷ *Cutierrez*, de Matr., cap. 56, n. 6. — ⁸ *Regin.*, lib. 31, n. 225. — *Ochagav.*, tr. 3, qu. 3. — ⁹ In Append. post tr. de Matr. — ¹⁰ Decis. pro Matrim., n. 1734. — ¹¹ Sess. 24, de reform. Matr., cap. 1. —

¹² Tr. 21, qu. 4, cap. 7, qu. 4, v. f. — ¹³ Sess. 24, de reform. Matr., cap. 1. — *Roncaglia*, qu. 3, cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ¹⁴ Alleg. 32, n. 12. — ¹⁵ Lib. 3, disp. 6, n. 8. — ¹⁶ Lib. 5, cap. 30, n. 8. — ¹⁷ Tr. 9, cap. 8, n. 75. — *Trull.*, lib. 7, cap. 6, dub. 8, n. 5. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 5, diff. 18, n. 60. — *Leand.*, disp. 7, qu. 52.

⁷) Henriquez, *lib. 11, cap. 7, n. 1*, id non habet, nec citatur ab Escobar.

⁸) Attamen auctores citati hoc ultimum dumtaxat habent, scilicet faciendas esse denuntiationes in loco ubi sponsi diutius commorati sunt; vel, ut magis placet Barbosa et Reginaldo, in parochia in qua verisimilius est sciri impedimenta, ut in ea in qua fuit antiqua parentum habitatio. — Quidquid autem sit de hic allegata declaratione S. C., at certe in Thesaur. Resolut. S. C. C., in una *Senogallien.* de die 3 April. 1734, expresse negatur necessarias esse denuntiationes in loco unde discessit sponsus et in quo domicilium per viginti circiter annos habuerat.

⁹) Instructio haec vult ut « supersedeatur in licentia contrahendi » donec etc.

¹⁰) Apud Zaccaria, in Croix, *lib. 6, part. 3, n. 476*, legitur: « S. C. ejusdem Concilii interpret, constanter tenuit necessarias non esse proclamationes etiam in loco originis ». Ast haec ita absolute prolata non sunt veritati consentanea. Nam S. C. C., die 29 Januarii 1684, in una *Senogallien.* respondit: « Denuntiationes etiam in loco originis esse necessarias ». Sed si quis per longum tem-

pus, puta per decem, octo vel etiam septem annos, habitaverit in loco in quo matrimonium contrahit, eadem S. C. pluries declaravit denuntiationes in loco originis non esse necessarias. Quae omnia habentur in una *Verzellen.* diei 9 Maji 1719, in Thes. Resol. S. C. C. Cfr. etiam Pallottini, v. Matrimonium, § 5, n. 33 et seqq. — Decretum *Ne temere* nihil immutavit quoad denuntiationes et quoad locum in quo sunt faciendae.

¹¹) Quoad vagos (quo nomine veniunt « omnes et soli, qui nullibi habent parochum vel Ordinarium proprium ratione domicilii vel menstruae commorationis », ut explicuit S. C. de Sacram. die 12 Mart. 1910, ad 5, c) Decretum *Ne temere*, art. V, § 4 prohibet ne parochus assistat matrimonio « nisi re ad Ordinarium vel ad sacerdotem ab eo delegatum delata licentiam assistendi impetraverit ».

992. - ¹¹) Roncaglia haec utique habet, *tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 1, resp. 2*; sed praxim adducit solum pro festis non immediatis.

¹²) Reginaldus, *lib. 31, n. 226*, id forte innuit, negando requiri ut sint immediata festa, et addendo: « Si objicias fieri posse, ut

Et sic pariter dicunt Salmant.¹ cum Trullench²), Aversa³) et Leandro⁴), — citant etiam Bonacina, Coninck et Diana, sed non bene, ut mox videbimus — posse fieri denuntiationes tribus diebus festivis *discontinuis*, modo plures dies festi non intercedant; quia sic sufficienter jam satisfit intento concilii. — Sed verius Sanchez⁵, Palaus⁶, Bonacina⁴); et Escobar⁵ cum Coninck²), Villalobos, Diana, Machado et Reginaldo, censent id non esse quidem mortale (contra Henriquez), quia non videtur gravis transgressio; sed non excusari a veniali, quia jam transgreditur praescriptum concilii.

An autem *possint fieri denuntiationes diebus ferialibus si ex aliqua causa fieret magnus concursus in ecclesia?*

Negant Pontius⁶); et Filliuccius⁷), Leander, Hurtadus⁸), etc., apud Escobar⁷ ex declaratione S. Congregationis⁸). — Sed probabiliter affirmant Sanchez⁸, Bonacina⁹, Barbosa¹⁰), Bossius¹¹ cum Lay-

mann, Reginaldo et Possevino¹²); et Escobar¹³ cum Ochagavia, Reginaldo et Gutierrez, ex alia contraria declaratione S. Congr. ¹³) apud Ochagavia; quia sic jam satis impletur finis concilii. Saltem probabile est id posse fieri sine culpa gravi; ut diximus n. 991 de denuntiationibus factis extra ecclesiam in loco magni concursus.

993. - « Unde resolves: 1°. Licet statim post ultimam proclamationem con- « trahere, etiam eadem die. — Non licet « autem differre ultra quatuor menses: « intra quos si non contrahant, repetendas « esse denuntiationes declaravit Congre- « gatio¹³ ». [Et Salmant.¹⁴ cum Pontio et Leandro]. — « Imo Rituale Romanum « duos tantum menses permittit: intra « quos si non contrahatur, jubet repetere « denuntiationes, nisi videatur aliud epi- « scopo ».

994. - « 2°. Post proclamationes tene- « tur sub mortali, qui novit impeden-

Matr. Contr., cap. 7, n. 6. — *Laym.*, lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 10. — *Regin.*, lib. 31, n. 227. — ¹² Lib. 25, n. 562. — *Ochagav.*, tr. 3, qu. 3, n. 3. — *Regin.*, loc. cit. — *Gutier.*, de Matr., cap. 56, n. 8. — *Ochagav.*, loc. cit. — ¹³ *Bellarmin.*, Declar. Cardinal., ad sess. 24, cap. 1, § *Item si peractis*. Cfr. etiam Pallottini, v. Matrimonium, § 5, n. 51. — ¹⁴ Tr. 9, cap. 8, n. 75. — *Pont.*, lib. 5, cap. 30, n. 10. — *Leand.*, disp. 7, qu. 55. — *Rit. Rom.*, de Sac. Matr., v. *Si vero infra*.

Probabili-
ter etiam
diebus fe-
rialibus, si
adsit con-
cursus.

Potest con-
trahistatim
post procla-
mationes.

Quis teneat
denun-
tiare impe-
dimentum.

plures dies festivi se immediate sequantur..., Sanchez respondet consentaneum esse eidem fini, ut tunc... expectetur seu differatur matrimonium per aliquod temporis spatium ».

²) Trullench, *loc. cit.*, num. 5; Leander, *disp. 7, qu. 53*, negant esse mortale, modo interpolatio non sit notabilis; Aversa vero, *qu. 7, sect. 1*, v. *Adnotari tamen*, negat item esse mortale « si praetereatur aliquod festum intermedium ».

³) Coninck, quamvis hic ab Escobar cite- tur, videtur tamen potius priori sententiae adhaerere; scribit enim, *disp. 27, num. 47*: « Quando festa continua sunt, praestare inter- mittere aliquot dies inter proclamationes.... Quare concilium, dum jubet eas fieri tribus festis continuis, intelligendum est de festis quae sibi non succedunt immediate. Tantum enim vult ne illae nimis diu differantur, ut auditoribus excidant, et matrimonium diu cogatur differri ». — Praeterea ceteri auctores hic citati negant profecto id esse mortale, sed non dicunt esse veniale. — Reginaldus denique dicit solum a concilio excludi festorum mediationem.

⁴) Filliuccius, *tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 174*, hanc opinionem insinuat, dicens pro-

clamationes faciendas esse « tribus diebus festis continuis ».

⁷) Gaspar Hurtadus, *disp. 5, diff. 18, n. 60*, negantem opinionem, quam utique tene- net, limitat: nisi adsit consuetudo.

⁸) In Thesaur. Resol. S. C. C., in una *Brunensi* 17 Junii 1780, et una *Tudertina*, 19 April. 1823, S. C. declaravit denuntiationes fieri non posse in festis abrogatis, nisi de licentia episcopi; et tunc sub conditione « quod nempe in illis diebus qui festi non sunt, frequens adhuc perseveret populi ad ecclesiam concursus », ut habetur in litteris ejusdem S. C. ad episcopum Brunensem, datis die 5 Julii 1780, et referuntur in dicta *Tudertina*. Et pariter S. C. C. declaravit posse fieri denuntiationes *diebus ferialibus* ex legitima dumtaxat causa, si talis ab Ordinario fuerit iudicata, ut refertur a Pallottini, v. Matrimonium, § 5, n. 18.

¹²) Possevino, *cap. 10, num. 12*, scribit: « Intelligendos festos ex praecepto et consue- tudine, et etiam ex devotione, etsi non serve- tur festus nisi usque ad meridiem, quia... in omnibus salvatur mens concilii, quae est ut denuntiationes fiant tempore quo audiantur a populo, et his diebus populus potest audire, quia ad ecclesiam confluit ».

« tum, illico denunciare, quantumvis secretum esset, ad impedienda gravia mala, v. gr. incestum, sacrilegium, etc. « Si tamen inde alteri periculum infamiae nasceretur, is ex caritate prius esset monendus ut a matrimonio desisteret. Sanchez¹, Fagundez² Henriquez³, Laymann, etc. communiter: — contra Pontium⁴, qui negat teneri denunciare si sit occultum. Idemque tenet Martinus Perez⁵, sed cum hac limitatione: si tantum audiverit et nesciat a quo, vel si pro foro interno sit dispensatum, vel si metuat magnum scandalum aut periculum, vel si sciat contrahentes esse in bona fide⁶ ».

Certum est 1°. Quod si impedimentum possit per testes probari, quilibet illud sciens denunciare tenetur, sive impedimentum sit dirimens sive impediens: esto sit occultum et infamatorium, nempe quod ortum habuerit ex peccato. Ita Palaus⁷, Pontius⁸, Bossius⁹; et Salmant.¹⁰ cum Trullench, Aversa, Dicastillo, et communi. Quivis enim tenetur manifestare peccatum occultum alterius quod est tertio nocivum, quando praelatus legitime id praecipit: prout praecipit episcopus, imponens (dum fiunt proclamationes) omnibus consciis alicujus impedimenti ut revelent. — Et tenentur revelare etiam ii qui noverint impedimentum sub secreto naturali, et adhuc cum juramento non propalandi^{c)}; ut di-

cunt Sanchez⁹; Escobar¹⁰ cum Paludano et Corduba^{d)}; Bossius¹¹ cum Barbosa^{d)} et Fagundez; ac Salmant.¹² cum aliis: ex D. Thoma¹³, ubi docet promissionem et juramentum non obligare quando imminet damnum communitati vel tertiae personae, prout in nostro casu utriusque damnum imminet. — Advertunt tamen praefati auctores, antequam fiat denuntiatio, praemittendam esse correptionem fraternam, et etiam pluries, si probabiliter sit profutura: modo periculum non sit in mora.

Certum est 2°. Quod si impedimentum est occultum, et jam fuerit pro eo obtenta dispensatio quoad forum internum, illud sciens non tenetur denunciare: secus, si adesset publica fama de impedimento, et dispensatio esset occulta; ut Sanchez¹⁴, Bossius¹⁵ et Palaus¹⁶.

Certum est 3°. Quod si noveris impedimentum ex auditu, sed non recordaris a quo, vel si accepisti a persona non fide digna, non teneris denunciare. — Sanchez¹⁷, Pontius¹⁸; Palaus¹⁹ cum Gutierrez et Farinacio^{e)}; ac Bossius²⁰ cum Navarro, Coninck^{f)}, Bonacina, Filliuccio, Corduba^{e)} et Hurtado^{f)}.

995. — Sed dubitatur 1°. An si tu solus impedimentum noveris, nec possis probare, tenearis illud denunciare?

Prima sententia, quam tenent Pontius²¹, Diana^{a)}; ac Sà^{b)}, Major et Gabriel,

disp. 14, n. 4; cfr. disp. 13, n. 8. — ¹⁵ Loc. cit., n. 167 et 189. — ¹⁶ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 6, n. 2. — ¹⁷ Lib. 3, disp. 13, n. 7. — ¹⁸ Lib. 5, cap. 34, n. 1. — ¹⁹ Loc. cit., n. 3. — ²⁰ Gutier., de Matr., cap. 59, n. 11 et 12. — ²¹ De Matr. Contr., cap. 7, num. 164 et 165. — ²² Navar., comment. in cap. Inter verba 11 qu. 3, n. 788, (edit. Venet. 1594); et Man., cap. 25, n. 46, v. Tertium. — ²³ Bonac., de Matr., qu. 2, punct. 6, n. 20. — ²⁴ Fill., tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 186. — ²⁵ Loc. cit., n. 5 et seqq. — ²⁶ Major, in 4, dist. 21, qu. 2, v. Tertio arguitur. — ²⁷ Gabr. Biel, Suppl., dist. 28, qu. 1, art. 3, dub. penult.

994. — a) Henriquez, de Poenit., lib. 3, cap. 21, n. 3, lit. o, dicit caritatem quandoque obligare ne prodatur occultum.

b) Addit Perez pro contrahentibus bona fide: « Si ita sit occultum, ut probabile sit nunquam manifestatum iri ».

c) De Juramento non loquuntur Escobar, Paludanus, S. Thomas.

d) Corduba, Quaestionar., lib. 1, qu. 43, dub. 2, v. Secundo, si autem; Barbosa, alleg. 96, n. 63, rationem tantum hujus opinionis habent.

e) Farinacius, Prax. crimin. de Testib.,

quaestio, 69, n. 76 et 85; Corduba, loc. cit., v. Sexto; et Sum., qu. 64, n. 6, tractant de testibus in generali.

f) Coninck, disp. 27, n. 62; Gaspar Hurtadus, disp. 5, diff. 21, n. 76, hoc dicunt de impedimentis infamatoris tantum.

995. — a) Diana, part. 3, tr. 4, resol. 221, videtur forte hanc Pontii doctrinam probare; postquam enim eam exposuit, haec scribit: « Quando acciderit casus, lege illum, et omnia solide pertractata invenies; nam ego in his meis laboribus brevitati studeo ».

b) Sà, v. Matrimonium, n. 23, non satis

Sciens solus impedimentum quod non potest probare, juxta alios, non tenetur denunciare.

Verius tenetur.

apud Salmant.¹, negat; quia nemo tenetur denunciare impedimentum quod probare non potest. — Unde sic arguunt: Aut sponsi sunt in bona vel in mala fide; si in bona, non peccant contrahendo matrimonium; si in mala, nihil proficies, cum testimonium unius non sufficiat ad nuptias impediendas.

Secunda vero sententia, communissima et verior, affirmat teneri, si commode potes. Eamque tenent Sanchez²; Palaus^{c)} cum Hurtado, Coninck, Henriquez, Covarruvias; Escobar³ cum Laymann, Bonacina, Barbosa, Fagundez, Aragon^{d)} et Lopez^{d)}; Bossius⁴ cum Filliuccio et Reginaldo; ac Salmant.⁵ cum Dicastillo, Trullench, Leandro, etc. — Ratio, quia, si sponsi sunt in mala fide, bene proficiet revelatio ad vitandum peccatum; cum testimonium unius de impedimento satis est ad matrimonium impediendum (ut diximus n. 878, Dubit. 2, et mox fusius probabimus in Dubio seq., v. Quarta). Si vero in bona fide, proficiet saltem ad reparandam injuriam materialem sacramenti.

Diximus: si commode potes. Nam cum tuo gravi damno aut aliorum scandalo non teneris denunciare; cum neque lex ecclesiastica, neque praeceptum corre-

tionis obliget cum gravi incommodo aut scandalo aliorum.

996. — Dubitatur 2°. An sufficiat unus testis de impedimento, ut episcopus prohibeat contrahi matrimonium? Adsunt quatuor sententiae:

Prima sententia, quam tenent Pontius⁶ et Diana^{a)}, dicit sufficere si impedimentum ortum habeat ex crimine. — Si vero non provenerit ex peccato, sed ex cognatione carnali aut spirituali, requiri duos testes fide dignos: nisi adsint alia adminicula quae plenam faciant probationem.

Secunda sententia omnino opposita, quam tenet Lacroix^{b)}, dicit quod si impedimentum non sit ob crimen, sufficit ad impediendum unus testis fide dignus. — Si vero ob crimen, requiruntur saltem duo; quia tunc agitur de praejudicio tertii, adversus quem nequit ferri iudicium sine plena probatione.

Tertia sententia, quam tenent Concina^{c)}; et Salmant.⁸ cum Trullench, Dicastillo, Aversa, etc., dicit sufficere unum testem, quaecumque sit impedimentum: modo testis ille sit omni exceptione major, et deponat ex certa scientia^{c)}.

Quarta demum sententia, communissima et verior, quam tenent Sanchez⁹, Panormitanus¹⁰, Navarrus¹¹, Roncaglia¹²;

Modo commode possit.

¹ Tr. 9, cap. 8, n. 97. — ² Lib. 3, disp. 13, n. 2. — ³ Gasp. Hurtad., disp. 5, diff. 21, n. 75. — ⁴ Coninck, disp. 27, n. 60 et 61. — ⁵ Henr., lib. 11, cap. 14, n. 5, i. f. — ⁶ Covarr., de Matr., part. 2, cap. 6, § 10, n. 38. — ⁷ Lib. 25, n. 625. — ⁸ Laym., lib. 3, tr. 3, part. 2, cap. 4, n. 9. — ⁹ Bonac., de Matr., qu. 2, punct. 6, num. 20. — ¹⁰ Barb., alleg. 96, num. 51, i. f. — ¹¹ Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 5, n. 4. — ¹² De Matr. Contr., cap. 7, n. 173. — ¹³ Fill., tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 185. — ¹⁴ Reginald., lib. 31, n. 228, i. f. — ¹⁵ Tr. 9, cap. 8,

n. 97. — ¹⁶ Dicast., disp. 3, dub. 28, n. 290. — ¹⁷ Trull., lib. 7, cap. 6, dub. 11, n. 3. — ¹⁸ Leand., disp. 7, qu. 88. — ¹⁹ Lib. 5, cap. 34, num. 8 et 9; et cap. 36, num. 2. — ²⁰ De Matr., diss. 2, cap. 5, num. 12. — ²¹ Loc. cit., num. 106. — ²² Trull., loc. cit., num. 7. — ²³ Dicast., loc. cit., num. 291. — ²⁴ Aversa, qu. 7, sect. 5, v. Attamen. — ²⁵ Lib. 1, disp. 71, a num. 1. — ²⁶ In cap. Super eo, num. 7, de testib. et attest. — ²⁷ Man., cap. 22, num. 83. — ²⁸ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 7, resp. 1.

apte citatur a Salmant.; ait enim: « Impedimentum... etiam secretum teneris revelare, si non possis aliter impedire (sufficit enim unus testis ad impediendum)... Quidam tamen putant crimen occultum tacendum. Ego potius dicerem tacendum, si illi bona fide contrahant, impedimentum nescientes: et quidem qui putat non profuturum, non debet revelare ».

c) Palaus, tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 6, n. 5, ait: « Verius est et omnino consulendum... obligatum esse ».

d) Ludov. Lopez, Instruct. consc., part. 1, cap. 37, v. Etiam peccatum, male citatur ab Escobar (ex Diana tamen); allegatio enim non est ad rem. — Aragon autem (eodem modo citatus ab Escobar) dicit tantum, in 2^a 2^ae,

qu. 70, art. 1, ad 2, testem teneri revelare iudici interroganti, delictum de quo adest accusator et unus testis.

996. — a) Diana, part. 3, tr. 4, resol. 221, i. f., negat dumtaxat matrimonium unico teste impediri posse.

b) Croix, lib. 6, part. 3, n. 215, tractat de dissolutione juridica sponsalium, ad quam satis esse ait unum testem fide dignum, si ob impedimentum dissolvenda sunt: si vero ob crimen, requiri duo testes omni exceptione majores.

c) Trullench, Aversa et Dicastillus non requirunt ut testis sit omni exceptione major. Praeterea Aversa et Dicastillus, pro impedimento consanguinitatis requirunt saltem duos testes.

Unicus testis, juxta alios, sufficit, si impedimentum non sit ex peccato.

Juxta alios, sufficit si impedimentum non sit ex peccato.

Juxta alios, omni exceptione major sufficit pro quolibet impedimento.

Verius sufficit unus, etsi non exceptione major.

Si potest probari per testes, quilibet tenetur denunciare.

Palaus¹ cum Coninck^{a)}, Covarruvias et Mascardo; ac Bossius² cum Hostiensi, Silvestro, Gutierrez, Farinacio, Barbosa, Piasecio, Comitolo, Hurtado, etc., — absolute docet sufficere unum testem ad impediendum matrimonium, etiamsi non sit omni exceptione major: modo habeat qualitates infra explicandas. — Id probatur 1° ex cap. *Super eo, 22, de testib. et attest.* ubi sic habetur: *Matre asseverante (intellige alterius sponsorum) ipsos esse consanguineos, non debent coniungi; quia praesumptio est non modica quod se linea consanguinitatis attingant. Si vero matrimonium est firmatum, non debet sine plurimum juramento dissolvi.* — Probatur 2° ex cap. *Praeterea 12, de sponsal.*, ubi, cum quidam vir cupiebat contrahere matrimonium, ejus consanguineus asserebat se cum sponsa coivisse, respondit Papa: *Ut matrimonium ipsum fieri, nisi juramentum intervenisset, districte prohibeas, ne deterius inde contingat.* Ex quo textu recte inferunt Sanchez³ cum Mascardo et Alexandro de Nevo; ac Bossius⁴ cum Panormitano, Gutierrez et aliis supra citatis, hoc procedere etiamsi testis sit accusator vel denunciator, et etiam sit criminosus, suamque turpitudinem alleget.

Ratio nostrae sententiae est, quia licet quando agitur de praesudicio tertii plena requiratur probatio: attamen, cum hic agatur de vitando *periculo animae*, nempe si

forte matrimonium contraheretur cum impedimento, minori probatione jus contentum est. — Secus vero dicendum, ut bene ajunt Sanchez⁵ cum Panormitano^{e)}; et Bossius⁶ cum Cutierrez (contra Paludanum), si agatur de *praesudicio tertii*, et non agitur de peccato vitando, puta si testis allegaret fornicationem sponsae, vel quid simile. Tunc enim bene requiritur plena probatio, ex cap. *Licet*, cap. *Veniens* et cap. *In omni, de testib. et attest.*

997. — Quamvis autem (ut diximus) ad impediendum matrimonium non requiratur ut testis sit omnino integer, requiritur tamen: 1°. Ut ipse non tantum denuntiet, sed etiam *deponat*, esto sponte se offerat ad deponendum^{a)}; ut dicunt Sanchez⁷ cum Alexandro de Nevo; ac Bossius⁸ cum Gutierrez. — Nisi talis testis denuntiando probaret de fama impedimenti, ut ajunt iidem auctores, ex cap. *Cum in tua, de sponsalib.*; quia tunc sufficit ut tantum denuntiet quin deponat.

2°. Ut deponat *cum juramento*: Roncaglia⁹; Sanchez¹⁰ cum Hostiensi, Panormitano, Paludano, Praeposito, Lopez, etc.; Palaus¹¹ cum Covarruvias et Gutierrez; ac Bossius¹² cum Coninck, Barbosa et Hurtado. — Quia in iis quae sunt in praesudicium tertii non creditur testi nisi jurato, ex cap. *Tua nos, de cohabit. cleric. et mulier.*

3°. Ut deponat non ex auditu, sed *ex certa scientia*; ut Roncaglia¹³; Sanchez¹⁴

Palud., in 4, dist. 27, qu. 1, art. 3, cas. 1, v. *Quinto* (n. 17). — ¹ Lib. 1, disp. 71, n. 9. — *Alex. de Nevo*, in cap. *Cum in tua*, de sponsal., n. 4, et 14. — ² De Matr. Contr., cap. 7, n. 146. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 36, n. 8. — ³ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 7, resp. 1. — ⁴ Loc. cit., n. 10. — *Hostiensis*, in cap. *Praeterea 12*, de sponsal., initio. — *Panorm.*, in cap. 1 de consanguin., n. 4. — *Palud.*, in 4, dist. 27, qu. 1, art. 3, cas. 9 (n. 27). — *Praepos.*, in cap. *Ex litteris 1*, de consang. et affin., n. 6. — *Ludov. Lopez*, Instruct., part. 2, de Matr., cap. 46, v. *Circa hanc doctrinam* (ed. Salm. 1592). — ⁵ Tr. 28, disp. 1, punct. 32, n. 4. — *Covarr.*, de Matr., part. 2, cap. 6, § 10, n. 38. — *Gutierrez*, loc. cit., n. 8; et Canon. Quaest., lib. 1, cap. 11, n. 31 et 32. — ⁶ Loc. cit., n. 147. — *Coninck*, disp. 23, n. 78. — *Barb.*, in cap. *Praeterea 12*, n. 5. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 2, diff. 19, n. 67. — ⁷ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 7, resp. 1. — ⁸ Lib. 1, disp. 71, n. 11.

Qualitates requisitae in teste.

Si sponsalia sint jurata:

Juxta alios, non sufficit unus testis de impedimento.

cum Abbate, Covarruvias, Praeposito, etc.; Palaus¹ cum Coninck et Gutierrez; ac Bossius² cum Navarro et Riccio^{b)}. — Excipiunt tamen auctores citati, et Salmant.³ ex cap. *Licet ex quadam, de testib. et attest.*, nisi impedimentum sit consanguinitatis vel affinitatis. Tunc enim sufficit ut testis deponat se illud audisse a duobus fide dignis, et maxime a consanguineis sponsorum, qui magis sunt idonei ad probandam vel negandam consanguinitatem^{c)}; ut Bossius⁴ cum aliis.

4°. Demum requiritur ut testis ille non sit *persona vilis*: dummodo factum non sit ita occultum ut nequeat probari nisi per vilem personam; quia ubi deest facultas probandi, admittitur probatio etiam per se non sufficiens. — Ita Palaus⁵ cum Menochio^{d)}; Bossius⁶ cum Gutierrez; et Sanchez⁷ cum Panormitano et communi contra Goffredum.

998. — Dubitatur 3°. *An, si sponsalia fuerint jurata, sufficiat unicus testis deponens impedimentum ad impediendum matrimonium?*

Negat Glossa in cap. *Praeterea 12, de sponsal.*, v. *Nisi*; ac Paludanus, Henricus, Lopez, etc., apud Sanchez⁸. — Quia in praefato textu *Praeterea* supra allato expresse dicitur non sufficere unum testem, si sponsalia sint jurata.

Abbas Panorm., in cap. 1, de consang. et affin., n. 2 et 3; cfr. in cap. *Licet ex quadam*, de testibus et attest. — *Covarr.*, loc. cit., n. 38. — *Praepos.*, in cap. *Ex litteris*, de consang., n. 6. — ¹ Tr. 28, disp. 1, punct. 32, n. 4. — *Coninck*, disp. 23, n. 79. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 36, n. 9. — ² De Matr. Contr., cap. 7, num. 148. — *Navar.*, lib. 4, consil. 2, n. 1, de consanguin. — ³ Tr. 9, cap. 8, n. 107. — ⁴ Loc. cit., n. 152. — ⁵ Loc. cit., n. 4, i. f. — ⁶ Loc. cit., n. 145. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 36, n. 12. — ⁷ Lib. 1, disp. 71, n. 12. — *Panorm.*, in cap. *Praeterea*, i. f.; et cap. *Cum in tua*, n. 7, de sponsal. — *Goffred. de Trano*, Sum. in tit. Decretal., tit. de Accusation., n. 32 et 33. — *Palud.*, in 4, dist. 27, qu. 1, art. 3, cas. 9 (num. 27). — *Henric. Boich*, in cap. *Praeterea*, de sponsal., n. 3. — *Gregor. Lopez*, part. 4, tit. 9, ley 18, ad v. *Por jura*. — ⁸ Lib. 1,

Sed probabilius affirmant Sanchez⁹ cum Covarruvias et Veracruz; Palaus¹⁰ cum Gutierrez et Mascardo; ac Bossius¹¹ cum Hostiensi, Praeposito, Hurtado, etc.: modo testis ille sit fide dignus et deponat ex certa scientia^{a)}. — Ratio, quia, si fama impedimenti bene sufficit ad dissolvenda sponsalia, ut habetur ex cap. *Super eo, de consang.*, tanto fortius debet sufficere testis integer, qui efficacius probat quam sola fama. Idque certum esse apud omnes testantur Palaus¹² et Sanchez¹³. — Ad textum autem oppositum in citato capite *Praeterea* recte respondent Panormitanus¹⁴; atque Sanchez¹⁵, Palaus¹⁶ et Bossius¹⁷, quod in casu textus praefati non esset testis ille omnino integer: tum quia allegabat turpitudinem suam, tum quia non deponebat in forma testimonii.

999. — Notandum autem hic quod *fama* impedimenti satis est ad impediendum matrimonium (ut expressum habetur in cap. *Super eo, de consang.*), nisi fama infirmetur juramento consanguineorum; ut excipiunt Sanchez¹⁸; et Palaus¹⁹ cum Abbate, Gutierrez, etc., ex cap. *Cum in tua, de sponsal.* Imo addit Sanchez²⁰ quod juramentum ipsorum contrahentium etiam valet adversus famam arbitrio judicis. Probabilius autem censet Palaus²¹ cum Gutierrez, contra Sanchez^{a)}, in probatione famae oportere ut testis denuntiet cum

Probabilius sufficit.

Fama impedimenti satis est ad impediendum matrimonium.

Exceptiones.

Testis de fama debet denuntiare cum juramento.

¹ Tr. 28, disp. 1, punct. 32, n. 3. — *Covarr.*, de Matr., part. 2, cap. 6, § 10, n. 38. — *Mascard.*, de Probation., concl. 1081, a n. 2. — ² De Matr. Contr., cap. 7, n. 133. — *Hostiensis*, in cap. *Praeterea 12*, num. 3, de sponsal. — *Silvest.*, v. *Testis*, qu. 5, v. *Tertio*. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 36, num. 2 et seqq. — *Farinac.*, Prax. crimin., de Testib., qu. 68, n. 48. — *Barbos.*, Collect. in cap. *Praeterea 12*, a num. 2, de sponsal.; et in cap. *Super eo 22*, n. 9, de testib. — *Piasec.*, Prax. episcop., part. 2, cap. 4, art. 4, num. 27. — *Comitol.*, lib. 1, qu. 112, i. f. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 2, diff. 19, n. 67. — ³ Lib. 1, disp. 71, n. 4 et 5. — *Mascard.*, loc. cit., n. 5. — *Alex. de Nevo*, in cap. *Praeterea 12*, de sponsal. — ⁴ De Matr. Contr., cap. 7, n. 142. — *Panorm.*, in cap. *Praeterea*, n. 7. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 36, n. 6. — ⁵ Lib. 1, disp. 71, n. 7. — ⁶ De Matr. Contr., cap. 7, n. 155. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 36, n. 17. —

^{a)} Coninck, *disp. 23, n. 78*, requirit testem (si sit unus tantum) omni exceptione majorem, « qualis in hac causa etiam est is qui propriam turpitudinem fatetur, et quamvis ob justam causam nolit publicato nomine suum testimonium deponere ».

^{e)} Panormitanus, *loc. cit.*, n. 7, ita scribit:

« Pro peccato commisso, criminosus non admittitur »; pro peccato autem vitando admittitur.

997. — ^{a)} Sanchez, *loc. cit.*, n. 2, negat satis esse testem seipsum ingerentem, « tunc enim sicut suspectus esset repellendus »; in reliquis vero concordat.

^{b)} Riccius utique citatur a Bossio, sed loco allegato ab ipso, scilicet *Prax. fori ecclesiast. 263, concl. 3*, Riccius id non habet in mea saltem edit. Veneta 1674.

^{c)} Si nempe, addit Bossius, eorum non intersit neque ipsis commodum afferat; alias enim in propria causa testificarentur et non audirentur.

^{d)} Menochius, *de Arbitrar. judicium, lib. 2,*

cas. 90, non adducitur pro hac doctrina, sed pro alio quodam asserto huic annexo.

998. — ^{a)} Sanchez, Covarruvias, Veracruz, Mascardus, Bossius requirunt testem omnino integrum; Praepositus vero testem solemniter deponentem; Hurtadus denique, testem juratum, qui publicato nomine deponat.

999. — ^{a)} Sanchez, quidquid dicat Palaus, requirit, *loc. cit.*, n. 9, « ut testis deponat; si

juramento; cum ipse Sanchez fateatur (ut supra dictum est *n. 997, ad 2°*) in iudicio non credi testi non jurato, ubi agitur de praepredicio tertii.

Praeterea notandum quod notitia privata famae non sufficit iudici ut possit nuptias impedire; sed tantum ut possit inquirere de impedimento. — Ita communiter Sanchez¹; Palaus² cum Gutierrez; et Bossius³ cum Innocentio⁴, Barbosa et alii.

An autem possit iudex impedire matrimonium, si sciat privatim impedimentum esse notorium?

Negat Palaus⁴ cum Gutierrez, dicens requiri ut talis notorietas sit probata in iudicio; nam alias notitia esset privata, ex qua iudex nequit ferre iudicium. Haec opinio probabilis videri posset alicui, ex eo quod iudex debet iudicare secundum allegata et probata; juxta dicta *Lib. IV, n. 208*. — Sed probabilior est mihi sententia affirmans, quam tenent Sanchez⁵ cum Glossa *in leg. 1, C. Qui et adversus quos, v. In consilio*; ac Bossius⁶ cum Barbosa. Quia alias iudex, pronuntiando sententiam de matrimonio contrahendo, cooperaretur ad ineundum matrimonium nullum: quod esset intrinsece malum.

1000. — « Contrahens ipse, legitime interrogatus de impedimento occulto, « tenetur illud fateri, vel matrimonio abs- « tinere. Nisi dispensationem pro foro con-

Sanch., lib. 1, disp. 71, n. 10. — ¹ Loc. cit., n. 15. — ² Tr. 28, disp. 1, punct. 82, n. 7. — *Gutierrez*, loc. cit., n. 14. — ³ De Matr. Contr., cap. 7, n. 126 et 128. — *Barb.*, Collect. in cap. *Cum in tua*, de sponsal., n. 5. — ⁴ Tr. 28, disp. 1, punct. 82, num. 7. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 36, num. 14. — ⁵ Lib. 1, disp. 71, n. 15. — *Barb.*, Collectan., in cap. *Cum in tua*, n. 5. — *Sanch.*, lib. 3, disp. 14, n. 2 et 4. — ⁶ Lib. 3, tr. 3, part. 2, cap. 4, n. 10. — ⁷ De Matr., qu. 2, punct. 6,

« scientiae acceperit: tunc enim fateri non « tenetur nisi iudex aliunde habeat suf- « ficientem probationem. Sanchez, Silve- « ster^{a)}, Laymann⁶. Vide Bonacina⁷, « Perez⁸ ». — [Ita communiter Sanchez⁹, Pontius¹⁰; et Bossius¹¹ cum Laymann, Coninck, Filliuccio^{b)}, etc.].

An autem sponsi teneantur fateri copulam incestuosam, si in dispensatione adsit clausula: *Nisi copula fuerit habita?* — Vide dicenda *n. 1135*.

1001. — « 4°. Parochus, cognito impedi- « mento, tenetur prohibere matrimonium, « et remittere ad episcopum vel ejus offi- « cialem; neque potest assistere. Sanchez¹², « Martinus Perez¹³, etc. » [Cum Salmant.¹⁴ et commun] « contra Pontium^{a)}. Nisi « tamen ex sola confessione nosset: tunc « enim nullo modo posset negare matri- « monium, sive publice sive privatim pe- « tenti, neque illum admonere officii extra « confessionem, licet in confessione posset « ac deberet. Et tunc, si quidem sine ma- « gno scandalo a matrimonio non possent « desistere nec vellent, suadere ut con- « trahant communi consensu, sub condi- « tione, si Papa dispenset, animo tantisper « cohabitandi ut fratres (non autem quoad « torum) donec accedat dispensatio, et ite- « rum contrahant. Ita, ex Beja et Pontio¹⁵, « Martinus Perez¹⁶: qui addit, si id omnino « nolint, persistentque petere, debere pa- « rochum assistere ».

num. 21. — ⁸ Disp. 43, sect. 7, num. 2 et 3. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Lib. 5, cap. 33, n. 1 et 6. — ¹¹ De Matr. Contr., cap. 7, num. 182, 188 et 189. — *Laym.*, loc. cit., num. 10. — *Coninck*, disp. 27, n. 63 et 64. — ¹² Lib. 3, disp. 15, n. 3. — ¹³ Disp. 43, sect. 8, n. 6. — ¹⁴ Tr. 9, cap. 8, n. 103. — *Beja*, Cas. consc., part. 2, cas. 81 (*al.*, part. 2, Cong. 18 Decembr., cas. 2). — ¹⁵ Lib. 5, cap. 33, num. 1, 2 et 4. — ¹⁶ Disp. 43, sect. 8, num. 4.

enim solum denuntiaret, non impediret ma- trimonium, nisi probaret de fama ».

b) Innocentius, *in cap. Cum in tua, de sponsal., i. f.*, non citatur pro hoc asserto.

c) Bossius, *de Matrim. Contract., cap. 7, num. 127*, utramque sententiam refert, quin aperte suam mentem aperiat.

1000. — a) Silvester, *v. Ordo II, qu. 2*, tractat de casu simili, nempe de ordinando, qui « tenetur, inquit, confiteri crimen seu impedi- menta notoria juris aut facti, nisi fuerit cum eo dispensatum ».

b) Filliuccius, *tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 187*, concordat utique; sed non addit nupturientem teneri impedimentum fateri, quamvis dispen-

satus fuerit, si iudex habeat aliunde suffi- cientem probationem.

1001. — a) Pontius, *lib. 5, cap. 35, num. 6*, hoc modo contradicit: « Si occultum est impedi- mentum, et solus parochus novit, non teneri comparere coram Ordinario et illi impedimentum detegere...; sed posse ac teneri assistere matrimonio petentium, sive teneantur impedimento dirimenti, sive impedi- menti tantum...; sive petant publice sive occulte, quando admoniti contrahentes desi- stere nolunt a contrahendo ». Verum, *cap. 36, num. 1*, scribit: Si quis alius « opponat im- pedimentum, jam non potest parochus ulterius procedere, non tantum in matrimonio, sed

1002. - Dubitatur 1°. *An parochus, si ipse solus noverit impedimentum, teneatur impedire matrimonium publice peti- tum?* — Si impedimentum denuntiat ab aliis, certum est ex *cap. fin. de clandest. despons.*, teneri parochum interdicere nuptias, et rem ad Ordinarium deferre ut ille cognoscat.

Dubium fit: *si solus parochus impedi- mentum sciat extra confessionem, an possit et teneatur nuptias impedire?*

Negat Pontius¹ eadem ratione ductus (ut dixi supra in Dubio 1°, *n. 995*), quia nemo tenetur denuntiare quod probare non potest. — Affirmant tamen verius Sanchez², Bossius³, Roncaglia⁴, Palaus⁵ [cum] Coninck et Gutierrez; ac Escobar⁶ cum Henriquez, Hurtado, etc. Ratio, quia, si quilibet tenetur (ut diximus dicto *n. 995*) impedimentum revelare, etiamsi ipse solus illud sciat; a fortiori tenetur parochus cui ex officio incumbit consulere salutem suarum ovium. — Nec obstat quod peccatori occulto, publice petenti sacramentum, illud non est denegandum. Nam respon- detur cum auctoribus citatis quod hoc procedit quando impedimentum dumtaxat reddit illicitam sacramenti susceptionem; secus vero, si impedimentum (praeter susceptionem) praebet occasionem aliorum damnorum et culpae.

Dubitatur 2°. *An Ordinarius qui solus conscius sit impedimenti teneatur matri- monium impedire?*

Sanchez⁷, Pontius⁸; et Palaus⁹ cum Gutierrez, Coninck^{a)} et alii, sentiunt eum nec teneri nec posse; quia nemo potest esse iudex et testis. — Sed probabilius affirmant Concina¹⁰; Escobar¹¹ cum Lean-

¹ Lib. 5, cap. 35, n. 6. — ² Lib. 3, disp. 15, n. 11. — ³ De Matr. Contr., cap. 7, n. 205. — ⁴ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 7, resp. 2. — ⁵ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 7, n. 3. — *Coninck*, disp. 27, n. 66. — *Gutierrez*, de Matr., cap. 60, n. 5. — ⁶ Lib. 25, n. 628. — *Henriq.*, lib. 1, cap. ult., n. 6. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 5, diff. 21, n. 77. — ⁷ Lib. 3, disp. 15, n. 11. — ⁸ Lib. 5, disp. 35, n. 5. — ⁹ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 7, n. 7. — *Gutierrez*, loc. cit., n. 5. — ¹⁰ Diss. 2, cap. 5, n. 11. — ¹¹ Lib. 25, n. 634. — *Leand.*, disp. 7, qu. 90. — ¹² Cap. 7,

dro; Bossius¹² cum Coninck et Hurtado; et Salmant.¹³ cum Aversa, Trullench, Di- castillo, etc. Ratio: tum quia bene potest esse aliquis iudex et testis, quando agitur de peccato impediendo; tum quia eo casu saltem potest ipse Ordinarius deferre im- pedimentum ad iudicem superiorem (et etiam ad suum vicarium, ut ajunt Sal- mant.¹⁴ cum auctoribus^{b)} citatis), ut ille iudicium proferat: et ad hoc ipse episco- pus tenetur, ut impediatur peccata quae ex matrimonio invalido oriuntur.

1003. — « 5°. Potest episcopus vel ejus « vicarius, non autem decanus ruralis, « dispensare, vel ut una tantum fiat pro- « clamatio; vel ut fiant post contractum « subito factum coram parochi et testibus « ante consummationem; vel etiam ut « plane omittantur, si justa causa subsit, « v. gr. timor ne alioqui malitiose impedia- « tur matrimonium, pudor contrahentium, « senium, inconstancia, status disparitas, « metus scandalum, infamiae, incontinentiae, « etc. — Bonacina¹⁵.

« 6°. Etsi, quando per dispensationem « contractum est matrimonium ante pro- « clamationes postea faciendas, conjux « non teneatur nec debeat alteri red- « dere debitum, priusquam factae fuerint: « quando tamen certi sunt nullum su- « besse impedimentum, non peccare mor- « taliter consummando, tenet Sotus^{a)}, « Ledesma, Texeda (contra Sanchez), apud « Diana¹⁶.

« 7°. Etsi parochus dispensare non pos- « sit, potest tamen in casu necessitatis per « epikejam declarare praeceptum hoc hic « et nunc non obligare, v. gr. si moritu- « rus concubinam velit ducere, ob prolis

n. 206. — *Coninck*, disp. 27, n. 67. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 5, diff. 21, n. 77. — ¹³ Tr. 9, cap. 8, n. 104. — *Aversa*, qu. 7, sect. 5, v. *At si praelatus*. — *Trull.*, lib. 7, cap. 6, dub. 11, num. 6. — *Dicast.*, disp. 3, dub. 29, num. 312. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ De Matrim., qu. 2, punct. 6, num. 7. — *Petr. Ledesma*, qu. 45, art. 5, punct. 3, v. *Sed adhuc est dubium*. — *Texeda*, Theol. mor., tom. 2, lib. 4, tr. 1, contr. 9, n. 49. — *Sanch.*, lib. 3, disp. 11, n. 3. — ¹⁶ Part. 9, tr. 8, resol. 19.

neque in denuntiationibus, si nondum tres denuntiationes factae, sed rem deferret ad Ordinarium ».

1002. — a) Coninck male citatur a Palao; tenet enim secundam sententiam, (quae S. Alphonso probatur) uti infra a Bossio allegatur.

b) Salmant. nullum auctorem citant pro hoc dicto.

1003. — a) Quidquid dicat Texeda (a quo Diana allegationem mutuatus est), Sotus, *in 4, dist. 28, qu. un., art. 2*, sententiam hanc non tenet.

Ordinarius, solus conscius impedi- menti, probabiliter tenetur nuptias prohibere.

Quis possit dispensare a proclamatio- nibus, et quando.

Parochus dispensare nequit, sed potest uti epikeja.

Notitia pri- vata famae sufficit so- lum ad in- quirendum.

Judex sciens pri- vatim impedi- mentum esse notorium.

Probabili- us potest impedire matrimonium.

Ad quid teneatur contrahens interrogatus.

Quid faciendum pa- rocho, cog- nito impedi- mento.

Verius tene- tur prohibere nuptias.

« legitimacionem ^{b)}. — Bonacina ¹ ex Silve-
« stro, Sanchez, etc., ».

Sanctio Tri-
dentini de
dispensatio-
ne procla-
mationum.

Quoad dispensationem denuntiationum,
observa quae habentur in Tridentino ²,
ubi: *Quod si aliquando probabilis fuerit
suspicio matrimonium malitiose impediri
posse, si tot praecesserint denuntiationes;
tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel
saltem parochus et duobus vel tribus testi-
bus praesentibus, matrimonium celebre-
tur. Deinde ante illius consummationem
denuntiationes in ecclesia fiant, ut si ali-
qua subsunt impedimenta, facilius dete-
gantur: nisi Ordinarius ipse expedire
judicaverit ut praedictae denuntiationes
remittantur: quod illius prudentiae et ju-
dicio S. Synodus relinquit.*

Episcopus
potest di-
pensare et-
iam ob al-
ias causas.

1004. — Quamvis autem a concilio ³ con-
cedatur episcopo facultas dispensandi in
denuntiationibus, ob solam causam si ti-
meatur quod matrimonium injuste impe-
diatur: — tamen communiter dicunt doctores
quod etiam ob alias justas causas
episcopus potest, et quandoque tenetur in
denuntiationibus dispensare. Licet enim
concilium unicam dumtaxat assignasset,
eam tamen exemplificative, non taxative
proposuit: praeterquam quod rem hanc
statim postea prudentiae Ordinarii reli-
quit. Ita Sanchez ⁴, Pontius ⁵, Cabassutius ⁶
Palau ⁷, Barbosa ⁸, Roncaglia ⁹, Concina ¹⁰,
Wigandt ¹¹, Escobar ¹², Salmant. ¹³ et Bos-
sius ¹⁴ cum aliis, contra Cephalum ^{a)} et
Borrellum ^{a)}.

Et ita pluries declaravit S. C. Concilii;
ut referunt Escobar ¹⁵ et Bossius ¹⁶, qui
praesertim ex Bellarmino ¹⁷ has decla-
rationes affert: *Denuntiationes possunt*

¹ De Matr., qu. 2, punct. 6, n. 7. — *Silvest.*, v. *Matrim.*, VI, qu. 7, v. *Secundum*, cum v. *Matr.*, II, § 17, v. *Tertium*. — *Sanch.*, lib. 3, disp. 10, n. 27. — ² Sess. 24, de reform. Matr., cap. 1. — ³ Loc. cit. — ⁴ Lib. 3, disp. 9, n. 2. — ⁵ Lib. 5, cap. 32, n. 1. — ⁶ Theor. jur., lib. 3, cap. 20, n. 3 et seq. — ⁷ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 4, n. 7. — ⁸ Alleg. 32, n. 27. — ⁹ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 4, resp. 2. — ¹⁰ De Matr., diss. 2, cap. 5, n. 7. — ¹¹ Tr. 16, n. 96. — ¹² Lib. 26, n. 587. — ¹³ Tr. 9, cap. 8, n. 89. — ¹⁴ De Matr. Contr., cap. 7, n. 34. — ¹⁵ Loc. cit., n. 586. — ¹⁶ Loc. cit., n. 34. — ¹⁷ In Trid. sess. 24, cap. 1, de reform. Matr., Declar. Cardin. — ¹⁸ Lib. 3, disp. 10,

*omitti, non solum ex causis hic expres-
sis, sed ex aliis bene visis episcopo:
qui has denuntiationes potest remittere,
etiam post matrimonium contractum, et
ante consummationem.* Item in alia de-
claratione: *Episcopus potest has omnes
denuntiationes remittere, etiamsi non sit
rationabilis suspicio quod possit matri-
monium impediri; quia relinquitur suae
prudentiae.*

1005. — Docent etiam communiter doctores
quod, si oportet ad vitandum grave
damnum commune vel privatum, spiritu-
ale aut temporale, et adhuc si expedit
ad notabile bonum spirituale aut tempo-
rale communitatis vel alterius privati,
episcopus non solum potest, sed etiam
tenetur dispensare. Ita Sanchez ¹⁸, Pon-
tius ¹⁹, Barbosa ²⁰, Palau ²¹; Roncaglia ²²
cum Gutierrez; Bossius ²³ cum Coninck,
Bonacina, Filliuccio et Hurtado. — Hujus-
modi igitur causae ob quas episcopus te-
netur dispensare sunt:

Causae ob
quas episco-
pus tenetur
dispensare

1°. Si adsit probabilis timor ne matri-
monium malitiose impediatur, juxta sen-
sum Tridentini.

2°. Si matrimonium sit necessarium ad
vitandum damnum sive infamiam con-
trahentium vel prolis: nempe si concu-
binarii reputabantur conjuges, vel si praec-
cesserit defloratio, et timeatur ne vir mu-
tet voluntatem. Item, si alter sponsorum
esset in articulo mortis, et esset proles
legitimanda. — Sanchez ²⁴, Bossius ²⁵, Ron-
caglia ²⁶ cum Barbosa.

3°. Si imminet periculum animae, cor-
poris aut fortunae. — Sanchez ²⁷ et Ron-
caglia ²⁸ ac Bossius ²⁹.

n. 5 et 6. — ¹⁹ Lib. 5, cap. 32, n. 5. — ²⁰ Alleg. 32, n. 51. — ²¹ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 5, n. 1. — ²² Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 4, resp. 1. — *Gutierr.*, de Matr., cap. 57, n. 4 et 5. — ²³ De Matr. Contr., cap. 7, n. 103. — *Coninck*, disp. 27, n. 59. — *Bonac.*, de Matr., qu. 2, punct. 6, n. 7. — *Fill.*, tr. 10, part. 1, cap. 5, n. 179. — *Gasp. Hurtaad.*, disp. 5, diff. 20, num. 71. — ²⁴ Lib. 3, disp. 10, num. 6. — ²⁵ Cap. 7, num. 103, cum num. 86, 90 et seq. — ²⁶ Loc. cit., qu. 4, resp. 2. — *Barb.*, alleg. 32, num. 47, 49 et 51. — ²⁷ Loc. cit., num. 6. — ²⁸ Loc. cit., resp. 2. — ²⁹ Loc. cit., num. 90, 92 et 98.

^{b)} Et hoc *implicite* firmatur decreto S. C. de Sacram., 29 jul. 1910, vi cujus in mortis periculo, parochus dispensare potest ab omnibus impedimentis dirimentibus (exceptis sacro presbyteratus ordine, et affinitate lineae re-

ctae ex copula licita). Ergo a fortiori, dicen-
dum, parochum tunc dispensare posse in de-
nuntiationibus.

1004. — ^{a)} Joannes Cephalus, *Consil.*, tom. 3, *consil.* 421, n. 60; et Borrellus, *Decisionum*

4°. Si sponsus statim sit longe profe-
cturus, et urgeat necessitas contrahendi
ob unam ex causis supra descriptis. —
Bossius ¹.

5°. Si parentes vel tutor praetendant
ut virgo nubat indigno. — Escobar ^{a)} cum
Cajetano ^{b)}

6°. Addit Roncaglia ², si imminet tem-
pus adventus vel quadragesimae, et alias
urgeat periculum incontinentiae vel gra-
vis praedicii. Ratio hujus videtur esse,
quia non licet consummare matrimonium
ante benedictionem nuptialem. — Verum
(juxta nostram sententiam, allatam n. 984,
Dubit. 2), cum nulla sit culpa ante bene-
dictionem consummare: melius dicendum
est posse propter hanc causam episcopus
dispensare, sed non teneri; ut dicit Bar-
bosa ^{c)} cum Coninck ^{c)}, Reginaldo ^{d)}, Ugo-
lino ^{d)}, etc.; et Bossius ^{e)} cum Sanchez ^{d)},
Pontio ^{e)}, Salzedo ^{f)} et Hurtado ^{e)}.

Caeterum, bene ait Roncaglia teneri

¹ De Matr. Contr., cap. 7, n. 90, i. f. — ² Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 4, resp. 2. — *Roncagl.*, loc. cit., resp. 2, i. f. — ³ Lib. 3, disp. 9, n. 3 et seq., cum disp. 10, n. 6. — ⁴ De Matr., qu. 2, punct. 6, n. 7, v. *Rogabis*. — ⁵ Cap. 7,

episcopum dispensare ob quamcumque
aliam causam quae, prudentis judicio, ur-
gens videatur.

1006. — Causae vero ob quas episcopus
non tenetur, sed potest dispensare, sunt:
1°. Si nuptiae sint contrahendae inter
magnates; quia horum conjugia non fiunt,
nisi magna praecedente consideratione. —
2°. Si sponsi sint valde senes; aut valde
disparis in conditione, aetate, divitiis aut
qualitate. — 3°. Si certo moraliter constet
nullum adesse impedimentum. — Ita San-
chez ³, Barbosa ^{a)}, Bonacina ⁴, Bossius ⁵,
Palau ⁶, Pontius ⁷, Cabassutius ^{b)}, Filliuc-
cius ^{c)}, Salmant. ^{c)}: licet non omnes hi
auctores omnes dictas causas expriment.

Causae ob
quas episco-
pus potest
dispensare.

Praeterea notant hic Roncaglia ⁸ et
Barbosa ⁹ cum aliis, quod episcopus possit
in denuntiationibus dispensare etiam cum
altero sponsorum non sibi subdito: sicut
enim potest eum cum subdito conjungere,
ita etiam dispensare. — Et hanc esse con-

Episco-
pus potest
dispensare
cum non
subdito.

num. 85, 88, 89 et 104. — ⁶ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 4, num. 8, cum § 5, n. 3. — ⁷ Lib. 5, cap. 32, n. 2 cum n. 5. — ⁸ Tr. 21, qu. 3, cap. 3, qu. 3, resp. 1. — ⁹ Alleg. 32, num. 85.

universar. Sum., part. 3, tit. 1, n. 343 et
seqq. (ed. Veneta 1627), eo sensu contradicere
censentur, quod nullam aliam dispensandi
causam assignant praeter timorem ne matri-
monium malitiose impediatur.

1005. — ^{a)} Escobar, *lib.* 25, n. 587, dicit
episcopum propter hanc causam posse di-
pensare. Atvero, *num.* 602, dicit dispensa-
tionem debitam esse in casibus in quibus,
si non dispensaret, « damnum notabile obve-
niret ».

^{b)} Cajetanus, *Opusc.* tom. 1, tr. 12, qu. 2,
citatur ab Escobar dumtaxat pro ratione ad-
jecta; scilicet eo casu potuisse olim clande-
stine contrahi.

^{c)} Barbosa, *alleg.* 32, n. 48 cum n. 51,
dicit episcopum hoc casu teneri dispensare
ad petitionem partis. — Idemque tenet Co-
ninck, *disp.* 27, n. 57 et 59.

^{d)} Reginaldus, *lib.* 31, n. 235, ait hanc
esse justam causam dispensandi. — Itemque
Ugolinus, *de Potest. episc.*, cap. 60, n. 4. —
Sed Reginaldus, n. 236, affirmat in generali
episcopum teneri dispensare, quando id valde
expedit bono animae vel corporis. — Et ita
etiam Sanchez, *lib.* 3, *disp.* 9, n. 8; et *disp.* 10,
n. 6.

^{e)} Bossius, *loc. cit.*, n. 87, dicit hanc esse
justam causam dispensandi; sed n. 103, ad-
dit: « Teneri episcopum remittere denuntia-
tiones... quando instat tempus clausum, et si

differatur matrimonium subsit periculum in-
continentiae ». — Et ita etiam Pontius, *loc. cit.*,
n. 2 cum n. 5; et Gasp. Hurtadus, *disp.* 5,
diff. 20, n. 69 cum n. 71.

^{f)} Salzedo, *in Pract. crim. Diaz*, cap. 76,
not. D., v. *Dispenset*, dicit esse justam causam
dispensandi.

1006. — ^{a)} Barbosa, *alleg.* 32, n. 45 et 46,
has causas recenset ut justas, sed n. 51, di-
cit: « Existente justa dispensandi causa, te-
netur Ordinarius ad petitionem partis sub
poena peccati mortalis dispensare ».

^{b)} Cabassutius, *Theor. juris*, lib. 3, cap. 20,
n. 4, postquam has et alias causas dispen-
sandi adduxit, scribit: « In his aut saltem
quibusdam praedictorum casuum affirmant...
teneri etiam Ordinarium dispensare a denun-
tiationibus... Ratioque est, quia praelatus ex
officio tenetur, quoad fieri commode potest,
ovium suarum periculis occurrere, si gravia
et urgentia sunt ».

^{c)} Filliuccius, *loc. cit.*, n. 178, has ait esse
justas causas; et n. 179, addit (quod casibus
hic enumeratis convenit): « Non tenebitur,
sed erit gratia, quando nullum publicum vel
notabile damnum sequitur ». — Et pariter
Salmant., postquam n. 89 et 90, adduxerunt
causas dispensandi, addunt n. 91, quasdam
ex eis esse quidem sufficientes, sed gratiosas,
« ut si parum ac leviter bono communi aut
particulari conducatur ».

suetudinem testatur Roncaglia: qui addit¹ eandem facultatem dispensandi habere praelatos qui jurisdictionem quasi episcopalem habent.

Hic autem notandum quod episcopus, dispensando in denuntiationibus, semper tenetur diligenter aliunde inquirere de impedimentis: nisi communiter constaret non adesse.

1007. - Dubitatur 1°. *An vicarius generalis episcopi possit in denuntiationibus dispensare?*

Negat Pontius², Diana^{a)}; et Gomez, Menochius et Henriquez, apud Escobar³: ex concilio Toletano et concilio Mediolanensi, ac declaratione S. Congregationis anno 1591 (apud Henriquez). — Sed affirmant communiter et probabiliter Sanchez⁴, Palaus⁵, Bonacina⁶, Wigandt⁷, Elbel⁸, Barbosa⁹, Roncaglia¹⁰ (qui asserit cum Gutierrez et Sperelli, ex antiqua consuetudine vicarios semper in hoc dispensasse); et Escobar¹¹ cum Navarro^{b)}, Coninck, Filiuccio, Rodriguez et Hurtado. Quia vicarius facit unum tribunal cum episcopo. — Bossius^{c)} autem et Escobar dubitant de authenticitate oppositae declarationis S. Congregationis.

Dubitatur 2°. *An parochus possit aliquando dispensare in denuntiationibus?*

Affirmant Vega^{d)}, Machado, Vivaldus, Ledesma et Veracruz, apud Escobar¹², et alii apud Salmant.¹³: qui satis probabile putant^{e)}, casu quo (ut ajunt) urgeat necessitas et non possit adiri episcopus, qui alias teneretur tunc dispensare ob aliquam ex causis descriptis n. 1005. — Verius tamen et communiter negant posse parochum dispensare Sanchez¹⁴, Palaus¹⁵, Pontius¹⁶; et Escobar¹⁷ cum Navarro, Laymann, Coninck^{f)}, Villalobos, etc. Ratio, quia revera parochus nullam habet jurisdictionem in foro externo.

Valde probabiliter tamen dicunt Sanchez¹⁸, Laymann¹⁹, Croix¹⁹, Elbel²⁰; et Roncaglia²¹ cum Gobat, quod, esto parochus non possit dispensare; tamen in casibus quibus episcopus dispensare tenetur, et adiri non possit, periculumque sit in mora, poterit declarare praeceptum proclamationum non obligare: modo certus sit nullum adesse impedimentum. — Imo, in hujusmodi casibus censent Busenbaum^{h)}, supra n. 1003, ad 7; Pontius²², Bossius²³ cum Hurtado; Salmant.²⁴ cum Palao, Trullench, Dicastilloⁱ⁾, Sanchez, Coninck, Gu-

Parochus
verius non
potest.

Quandoque
potest de-
clarare
praeceptum
non obliga-
re.

tr. 2, docum. 18, n. 2. - *Vivald.*, Candelabr. aur., part. 1, de Matr., n. 243 (edit. Brix. 1590). - *Petr. Ledesm.*, qu. 45, art. 5, punct. 3, dub. 1, v. *Dubitatio autem est. - Veracruz.*, Specul. Append., dub. 1, propos. 3 et 4. - ¹² Lib. 25, n. 603. - ¹³ Tr. 9, cap. 8, n. 84. - ¹⁴ Lib. 3, disp. 7, n. 17. - ¹⁵ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 4, n. 3. - ¹⁶ Lib. 5, cap. 31, n. 2. - ¹⁷ Lib. 25, n. 603. - *Navarr.* Consil. 1, de clandest. despons. - *Laym.*, lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 11. - *Villal.*, part. 1, tr. 13, diff. 24, n. 8. - ¹⁸ Loc. cit. - ¹⁹ Lib. 6, part. 3, n. 494; cfr. n. 491. - ²⁰ De Matr., n. 81. - ²¹ Loc. cit., qu. 3, resp. 2. - *Gobat*, tr. 10, n. 493 et 494. - ²² Lib. 5, cap. 32, n. 6. - ²³ Cap. 7, n. 107 et seqq. - *Gasp. Hurtad.*, disp. 5, diff. 20, n. 72. - ²⁴ Tr. 9, cap. 8, n. 92. - *Palaus*, tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 3, n. 5. - *Trull.*, lib. 7, cap. 6, dub. 10, num. 12. - *Sanch.*, lib. 3, disp. 10, n. 27. - *Coninck*, disp. 27, num. 52.

1007. - a) Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 238*, opiniones aliorum de hac re dumtaxat refert.

b) Navarrus, *Consil. 2, de clandest. despons.*, hanc sententiam tenet, in quantum scribit: « Omnis Ordinarius potest remittere denuntiationes matrimoniales ».

c) Bossius, *De Matr. Contr., cap. 7, n. 52*: « Ex qua communi praxi, inquit, seu usu infertur praefata declarationem S. Cong., si vere emanavit, non fuisse receptam ».

d) Vega, *Sum. silva, lib. 6, cas. 112; et lib. 3, cas. 211*, concedit parochum posse diminuere denuntiationes; sed negat posse ab omnibus dispensare.

e) Salmant. probabilem esse ajunt hanc opinionem, seclusa necessitate; sed n. 83, ubi de urgente necessitate agunt, non solum probabile esse, sed « apud omnes inconcussum » quod parochus possit dispensare.

f) Coninck, *disp. 27, n. 53*, limitat hanc suam sententiam; nisi dispensatio episcopi difficillime obtineri possit.

g) Sanchez, *lib. 3, disp. 10, n. 27*, simpliciter dicit matrimonium eo casu posse contrahi sine denuntiationibus.

h) Busenbaum, *loc. cit.*, loquitur de commutatione matrimonii.

i) Dicastillus, *disp. 3, dub. 27, n. 281*,

tierrez; ac Escobar¹ cum Soto, Lopez, Ledesma, etc., posse ipsos sponsores, si certi sint non esse impeditos, nuptias inire sine denuntiationibus. — Dicit autem Bossius² quod si in talibus casibus episcopus injuste neget dispensationem, tenentur sponsi³ recurrere ad judicem superiorem; alias non possunt contrahere, nisi forte

periculum sit in mora, et ad superiorem non pateat aditus.

Notandum hic denique quod si quis praesumit adsistere matrimonio sine proclamationibus, ex capite *Cum inhibito*, § *Sane, de clandest. despons.*, incurrit suspensionem ab officio per triennium, sed ferendae sententiae.

DUBIUM II.

Quae sint Impedimenta dirimentia Matrimonium.

1008. *Impedimenta dirimentia sunt quindecim, videlicet*: 1. Error, 2. Conditio, 3. Votum, 4. Cognatio, 5. Crimen, 6. Cultus disparitas, 7. Vis, 8. Ordo, 9. Ligamen, 10. Honestas, 11. Aetas, 12. Affinis, 13. Si Clandestinus, 14. Et impos, 15. Raptave sit mulier, nec parti reddita tutae. — 1009. I. Error personae. — 1010. *De errore circa personam.* — 1011. *De errore circa qualitates personae.* — 1012. *An irritet matrimonium error circa qualitatem, si dederit causam contractui.* — 1013. *Dantur tres regulae ad dignoscendum quando error qualitatis redundat in substantiam.* — 1014. *Prima, si quis actualiter contrahit sub conditione qualitatis.* — 1015. *Secunda, si qualitas est propria cujusdam personae.* — 1016. *Tertia, si consensus fertur directe in qualitatem.* — 1017. II. Conditio, scilicet servilis. — *Plura notanda usque ad n. 1023.* — 1024. III. Votum solemne. — 1025. *Dub. 1. An hoc dirimat matrimonium jure divino vel ecclesiastico.* — 1026. *Dub. 2. An Papa possit dispensare in voto solemnium.* — 1027. IV. Cognatio. *Et 1° de cognatione legali.* — 1028. *2° De cognatione spirituali (de qua, vide dicta de Bapt., ex n. 146).* — 1029. *3° De cognatione carnali, et de regulis pro distinguendis gradibus.* — 1030. *Arbor consanguinitatis.* — 1031. V. Crimen. *Primum, homicidium. Secundum, adulterium.* — 1032. *Tertium, raptus.* — 1033. *Assignatur regula: 1° Utroque patrans, scil. si adsit solum homicidium.* — 1034. *An requiratur quod intentio matrimonii alteri sit manifestata.* — 1035. *2° Uno patrans, scil. si adsit homicidium cum adulterio.* — 1036. *Requisita ad hoc impedimentum incurrendum.* — 1037. *3° Neutro patrans, scil. si adsit adulterium sine homicidio. Requisita ad hoc impedimentum.* — 1038. *Dub. 1. An taciturnitas adulterae sufficit pro consensu.* — 1039. *Dub. 2. An promissio ficta inducat impedimentum.* — 1040. *Dub. 3. An promissio conditionata inducat impedimentum.* — 1041. *Dub. 4. An ad incurrendum impedimentum requiratur ut promissio fuerit mutua.* — 1042. *Oritur etiam impedimentum ex adulterio cum matrimonio attentato vivente conjuge.* — 1043. *Peccat qui vivente conjuge promittit alteri matrimonium.* — 1044. VI. Disparitas cultus. — *Quid de matrimonio cum haereticis.* — 1045. VII. Vis, sive metus gravis et injuste incussus ad extorquendum matrimonium. — 1046. *In quo vis differat a metu. Et quid sit metus ab intrinseco, et metus ab extrinseco.* — 1047. *Quae requirantur ad metum gravem.* — 1048. *Quae mala constituent metum gravem.* — 1049. *Quae requirantur ut metus irritet matrimonium.* — 1050. *Dub. 1. Quid, si iudex injuste aliquem damnet, et promittat liberationem si ducat filiam.* — 1051. *Dub. 2. Quid, si reus juste damnetur.* — 1052. *Dub. 3. Quid, si quis esset innocens, sed juste damnetur securus.*

Gutierr., de Matr., cap. 57, n. 6. — ¹ Lib. 25, n. 606 et 608. — *Sotus*, in 4, dist. 28, qu. un., art. 2, post concl. 3, v. *Ex his primum.* — *Ludov. Lopez*, Instr. nov., part. 2, de

Matr., cap. 39, v. *Ex praedictis corollarie.* — *Petr. Ledesm.*, qu. 45, artic. 5, punct. 1, dub. 2, concl. 3. — ² De Matr. Contr., cap. 7, n. 115.

dicit esse probabile propter auctoritatem; « si tamen ratione agamus (addit), eam doctrinam non puto generaliter veram, sed tantum quando denuntiatio aut mora efficiendi denuntiationes nocet notabiliter bono communi vel ipsis contrahentibus, aut quando impedit opus alicujus misericordiae notabilis, ut diximus de matrimonio existentis in articulo mortis ». Si vero haec non occurrant, dicit relinquen-

dum esse iudicio prudentis. Et n. 282, addit praeceptum hoc de proclamationibus, cum sit ecclesiasticum, non obligare, « quando ex illius observatione notabile damnum sequitur. Quapropter in talibus occasionibus non requiritur dispensatio, etiam si Ordinarius posset commode adiri, sitque paratus dispensationem concedere ».

³ Pro foro judiciali.